

Česká zemědělská univerzita v Praze
Provozně ekonomická fakulta
Katedra humanitních věd

Bakalářská práce

Drobné církevní stavby

Barbora Máslová

© 2015 ČZU v Praze

**Místo této strany vložíte zadání bakalářské práce.
(Do jedné vazby originál a do druhé kopii)**

!!!

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Drobné církevní stavby" jsem vypracoval(a) samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor(ka) uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil(a) autorská práva třetích osob.

V Praze dne 16. 3. 2015

Poděkování

Chtěl(a) bych poděkovat svému vedoucímu bakalářské práce PhDr. Miroslavu Poliškému, CSc. za odborné vedení práce, za pomoc a rady při zpracování této práce. Dále bych chtěl(a) poděkovat Bc. Ondřejovi Stránskému, který poskytl potřebné informace.

Drobné církevní stavby

Minor Church Architecture

Souhrn

Bakalářská práce je věnována drobným církevním stavbám. Mapovaným územím je město Jihlava, jeho centrum a přilehlé části. Cílem práce je určit totožnost a provést technickou inventuru stavu 25 drobných církevních staveb na vymezeném území. Do identifikace je zahrnuta historie, vlastnictví, rok proběhlé opravy a umístění stavby. Teoretická část vymezuje typologii těchto staveb, základní pojmy vztahující se k drobné církevní architektuře, jejich úlohu a historický vývoj, vymezuje pojem kulturní památka. Dále popisuje technickou údržbu drobné církevní architektury, právní a ekonomické aspekty. Praktická část zaznamenává terénní šetření. Pro hodnocení stavu objektů byla stanovena kritéria a na základě nich vytvořena bodová stupnice. Během terénního výzkumu autor stavbu lokalizoval, zhodnotil, přiřadil odpovídající body a své hodnocení následně odůvodnil. Provedl rovněž fotodokumentaci. Navrhovaná řešení, která byla doporučena, jsou součástí hodnocení. Měla by vést k pravidelné údržbě těchto staveb a jejich častějším a efektivnějším obnovám. Doplnkovou metodou praktické části je dotazníkové šetření, které bylo zaměřeno na názor obyvatelstva žijícího v mapované oblasti. Výsledky šetření jsou zobrazeny v přehledných grafech s diskuzí.

Klíčová slova: Sakrální stavba, kříže, křížové cesty, boží muka, kaple, sochy, zvonice, vlastnictví, údržba, opravy, financování

Summary

This bachelor thesis deals with the minor sacral constructions in the area of the city of Jihlava, its centre and also its periphery. The main purpose is to determine the identity and to provide inventory check of 25 minor sacral constructions in the given area. Informations provided includes in all cases the history, ownership, location and reconstruction date. Theoretical section of my thesis determines the typology of minor sacral constructions, main concepts related to the minor sacral architecture, its function and historical development. In this section I also deal with the cultural, legal and economical aspects of maintenance of minor sacral constructions. Practical section provides the records of field research. Evaluation was performed on the grounds of point scale. In the course of field research, I located given constructions and evaluated them on the grounds of the scale mentioned. Second section of my thesis includes also the photo documentation. As a part of the evaluation, I suggested some solutions, which should lead to a better, more frequent and more effectively performed reconstructions. My thesis contains a survey research based on opinions of local residents. Results of my research are presented in the form of diagrams.

Keywords: Sacral building, cross, way of the cross, wayside shrine, chapel, statuary, bell tower, property, maintenance, reconstruction, funding

Obsah

1	Úvod.....	10
2	Cíl a metodika.....	12
	2.1 Cíl práce.....	12
	2.2 Metodika práce.....	12
3	Teoretická část.....	14
	3.1 Drobné stavby.....	14
	3.2 Typologie drobných církevních staveb.....	15
	3.2.1 Kříže.....	15
	3.2.2 Boží muka.....	16
	3.2.3 Kaple, kaplička.....	16
	3.2.4 Sochy, sloupy a sousoší.....	17
	3.3 Úloha drobných památek.....	18
	3.4 Historie drobných staveb.....	18
	3.5 Zřizovatelé a vlastníci drobných staveb.....	20
	3.6 Právní aspekty drobných církevních staveb a povinnosti z nich plynoucí.....	21
	3.6.1 Právní prameny památkové péče v České republice.....	22
	3.6.2 Mezinárodní právní prameny památkové péče.....	23
	3.6.3. Kulturní památka - její prohlášení či zrušení.....	24
	3.6.4 Základní práva a povinnosti vlastníka kulturní památky.....	25
	3.7 Technická údržba drobných církevních staveb.....	26
	3.8 Ekonomické aspekty drobných církevních staveb.....	27
	3.8.1 Dostupné dotační programy.....	27
4	Praktická část.....	31
	4.1. Struktura terénního výzkumu.....	31
	4.2 Výzkumné hypotézy.....	31
	4.3 Vymezení zkoumaného regionu.....	32
	4.3.1 Historie města.....	32
	4.3.2 Geografie a struktura města.....	32

4.4 Stanovení kritérií pro stupnici hodnocení	33
4.4.1 Bodové hodnocení	33
4.5 Dotazníkové šetření	34
4.6 Data a diskuse	35
5 Zhodnocení výsledků	43
5.1 Vyhodnocení hypotéz	43
5.2 Vyhodnocení dotazníkového šetření	45
6 Závěr	47
7 Seznam literatury	50
8 Seznam grafů	54
9 Seznam příloh	55

1 Úvod

Lidskou činností v přírodě nerozumíme jen její hospodářské využití, ale i různé snahy krajinu dotvářet. Jedná se o estetické formování, a to buď prostřednictvím rozsáhlejších kompozic, či formou umístování drobných staveb. Dochází tak k propojení přírody s lidskou činností. Drobné stavby se projevují, jak ve vizuálním obrazu, tak ve specifickém duševnu venkova. Svou přítomností vytvářejí kulturně historický odkaz, k daným lokalitám bývají vázány příběhem, legendami, připomínají mnohdy zapomenuté lidské příběhy a evokují pocit domova.

Český národ je označován jako národ turistů. Většina z nás je přesvědčena o tom, že v naší zemi je co objevovat. Při toulkách přírodou mnohdy míváme drobné stavby, vnímáme je většinou z estetického hlediska, ale hlouběji se nad nimi nezamýšlíme. Tento fakt přivedl i autora k myšlence podívat se blíže na stopy v krajině, které zanechali naši předci. Prvním krokem na cestě za poznáním bylo stanovení příslušné lokality. Ve výběru významnou roli hrála dostupnost literatury a dosud vydané publikace vážící se k drobným církevním stavbám. Zvolen byl kraj Vysočina. Tento region byl v porovnání s ostatními zdokumentován v menší míře. Zájem byl tedy orientován na drobné církevní stavby v městě s rozšířenou působností - Jihlavě.

Cílem bylo typologické vymezení drobných církevních staveb na základě poslání a také funkčního využití. Popsat tyto stavby z hlediska náboženského a historického. Poukázat na jejich výpovědní hodnotu. Díky nim víme, jaké materiály byly používány, dozvídáme se o náboženském a kulturním životě v regionu, o ekonomickém, technickém a hospodářském rozvoji území, o stavu krajiny před kolektivizací a v neposlední řadě o právních aspektech. Záměrem bylo představit stavby tak, aby nebyly vnímány jako druhořadé, aby jim byla věnována pozornost, kterou si nejen z architektonického hlediska zaslouží.

Dalším zájmem bylo vytvoření přehledu drobných církevních staveb nalézajících se na vytipovaném území, lokalizovat je, zjistit jejich současný stav a jejich zajištění. Subjektivně zhodnotit, zda jim je věnována dostatečná péče. V této souvislosti bylo

důležité vymezit majetkoprávní vztahy. Zjistit, zda občané města vnímají drobné stavby v krajině a jaký postoj k nim mají.

Nejčastějšími příklady drobných církevních staveb jsou na našem území kříže, a to dřevěné a litinové, boží muka, kaple, kapličky, sochy, sloupy a pilíře. Setkáváme se s nimi v historických centrech měst i na návších v menších obcích. Nejtypičtějším místem jsou ale rozlehlé louky, pastviny, polní a lesní cesty, návrší a křižovatky. Typické bývá jejich umístění v blízkosti osamělých stromů. Nejčastěji se jedná o lípy, kaštiny, topoly a akáty. Mnohdy se jednalo o promyšlenou a záměrnou výsadbu, stavba tak tvoří s přírodou jeden celek.

Přístup k těmto drobným církevním stavbám se v průběhu století měnil. Mnohá období našich dějin nebyla těmto stavbám nakloněna. První devastace začaly už v době osvícenství a vyvrcholily po roce 1948, kdy jich díky kolektivizaci značně ubylo. Přesto se těchto dokladů vztahu člověka k Bohu i krajině dochovalo do dnešní doby poměrně velké množství. Po roce 1989 došlo naštěstí i k renesanci zájmu o tyto památky. Z počátku byla patrna nenápadná forma oprav jako je nabílení, či údržba okolí. Později docházelo k jejich celkovým opravám.

Většina drobných církevních staveb je v obecním vlastnictví. Řada z nich již byla odborně opravena, další na své znovuoživení čekají. V Jihlavě je věnovaná celkem velká pozornost opravám těchto objektů, magistrát města financuje většinu oprav z rozpočtu obce a v několika případech využil i dotační programy. Některé z nich byly dokonce zapsány na seznam kulturních památek. K jejich obnově je možné čerpat finanční prostředky z dostupných dotačních programů. S údržbou, obnovou a rekonstrukcemi staveb pomáhají magistrátům i jednotliví občané a napomáhají tak k oživení kulturního dědictví.

Stanovený úkol byl časově náročnější. Nejlépe se dokladovaly stavby v držení města, hůře se dohledávaly stavby v držení církve a soukromých vlastníků. Při sběru dat bylo využito kromě veřejně dostupných informací také svědectví občanů, osobní návštěva farností a internetová komunikace.

2 Cíl a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem bakalářské práce je pasportizace všech drobných církevních staveb a zhodnocení konkrétních vybraných objektů na Jihlavsku. Práce se zabývá specifikací jednotlivých drobných objektů a jejich zařazení do skupin podle typologie.

Drobné církevní stavby budou zasazené do historického kontextu, bude určena jejich poloha, zjištěn způsob jejich ochrany a následně vlastnictví těchto staveb. Úkolem práce je nastínit zdroje a možnosti financování potřebných oprav, zjištění posloupnosti rekonstrukcí a také právní a ekonomické aspekty, které se k opravám vážou.

Na základě vypracované práce budou městu doporučena jistá opatření. Z výsledků terénního šetření by mělo vyplynout, jak je o tyto drobné církevní stavby pečováno.

2.2 Metodika práce

Bakalářská práce je zpracována na základě dostupné literatury, webových zdrojů, studia legislativy a podkladových materiálů získaných na magistrátu města Jihlavy. Na základě vyjádření se farností v dané lokalitě a správců dotačních programů.

Práce je rozdělena na dvě části. Teoretická část obsahuje definice jednotlivých pojmů, zaměřuje se na typologii jednotlivých drobných církevních staveb, jejich historii, význam a všeobecné povědomí o těchto stavbách. V teoretické části je popsána i forma vlastnictví. Dále nechybí ani právní a ekonomické aspekty, vztahující se k těmto objektům. Nakonec jsou vyjmenovány zdroje financování oprav.

Terénní výzkum probíhal v Jihlavě. Vybrané stavby byly osobně autorem navštíveny a zhodnoceny. Následně byla určena jejich lokace a zaneseny do map příslušných částí Jihlavy. Během terénního šetření proběhla i fotodokumentace vybraných staveb. Při osobní návštěvě autor zjistil skutečný stav, ve kterém se stavby nacházejí. Výzkumná část je

založena na sběru dat a jejich vyhodnocení. K datům byla přidaná diskuze, která shrnuje výsledky šetření. Výzkumná část je obohacena o grafy a tabulky s odpovídajícími daty, napomáhající k zodpovězení výzkumné otázky. Je také doplněná druhou kvantitativní metodou, dotazníkem v elektronické podobě. Cílem dotazníku bylo zjistit, jaký vztah mají obyvatelé Jihlavy k těmto stavbám. Dotazník byl rozesílán přes sociální stránky. Hojné zastoupení měla i komunikace přes email. Byl kontaktován magistrát města Jihlavy, církve v Jihlavě a správci dotačních programů.

3 Teoretická část

3.1 Drobné stavby

Drobné stavby představují z pohledu výtvarného tvarosloví velmi pestrý soubor. Jen obtížně lze vymezit kritéria, která by drobné objekty rozčlenila do blízkých skupin. Za nejméně problematický způsob jejich klasifikace se považuje funkce. Nicméně i zde může docházet k mnoha smyslovým odchylkám a prolínání. Pojem drobné stavby se nevyskytuje v žádném zákoně ani v prováděcí vyhlášce. V zákoně se však objevuje položka „o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty“, nacházející se v „Seznamu předmětů kulturní hodnoty“, kde nalezneme tzv. „drobnou exteriérovou architekturu“. Předmětem kulturní hodnoty podle zákona se stává tehdy, je-li objekt starší 50 let. Zákon sám nazývá drobnou exteriérovou architekturou např. zvoničky, boží muka, polní a smírčí kříže, jejich fragmenty a součásti. Pojem drobné památky není ukotven, není tvořen jednoznačně definovanou skupinou staveb a nemá jasně stanovený reprezentující znak, který by odlišoval drobnou památku od ne-drobné. I přes všechny tyto nesrovnatelnosti je tomuto pojmu intuitivně rozuměno. (Hájek, Bukačová, 2006)

Jak už bylo vysvětleno, pojem drobná architektura zahrnuje nespočet typů staveb. Od božích muk, přes hraniční pylony až ke kašnám. Drobná církevní architektura je však omezena jedním aspektem, a to náboženským kontextem. Stavby byly stavěny převážně pro věřící poutníky, kteří se u těchto staveb měli zastavit a pomodlit se. Těmto parametrům tedy odpovídají pouze boží muka, kříže, kaple a kapličky. Některá odborná literatura zařazuje do této skupiny také sochy, sloupy, pilíře, zvonice a pamětní kameny. Přičemž zvonice nepatří do kategorie „drobná církevní stavba,“ byly stavěny jako součást kaplí či kostelů. Na zařazení těchto druhů drobných staveb není jednoznačný názor. (Bazal, 2006)

Nejpoužívanějším materiálem byl kámen a dřevo. Kámen pro svou pevnost a odolnost umožňuje zachytit vývojovou řadu od drobných staveb pravěkých až po současnost. Dřevo takovou vlastnost nemá. Životnost těchto staveb je mnohem kratší. Dalšími materiály, které mohou být použity u drobných staveb, jsou vedle zdiva smíšeného či cihlového, kovy

a slitiny, ale i pálená hlína a různé kombinace předchozích materiálů, který určují způsob jejich zachování i konzervace a obnovy. (Hájek, Bukačová, 2006)

3.2 Typologie drobných církevních staveb

3.2.1 Kříže

Kříže jsou symbolem víry, naděje a lásky. Je jich nespočetné množství a jsou rozseté na křižovatkách a mezích, po celé krajině. Každý z těchto křížů připomíná kus životní tragédie lidí. (Šimečková, 2009) „Kdykoliv na Tebe na kříži pohlédnu mé oči, o Ježíši, spolutrpím, želim, miluji, duřám, následuj.“ (Hájek, Bukačová, 2006, str. 54)

První výchozí materiál, který byl použit při stavbách křížů, bylo dřevo. Bylo snadno opracovatelné a lidé se s ním setkávali na každém kroku. Bylo také pro všechny dostupné a patřilo mezi levné materiály. Dalším důvodem použití dřeva bylo jeho velké množství. (Šimečková, 2009) Tento materiál má však i své nevýhody. Díky jeho špatné trvanlivosti byly kříže nejednou obnovovány a vzhledem k jeho nestálosti se kříže dochovaly jen velmi vzácně. Proto je možno v krajině vidět značné množství křížů, které nedosáhly vysokého stáří. (Belisová, 2008) Během protireformace v 17. století se stavěly kříže převážně na veřejných místech, aby mohly misijně ovlivňovat věřící. Po třicetileté válce symbolizovaly návrat celé vsi k pravé katolické víře. Tyto tzv. protireformační kříže vynikaly svými obřimi rozměry. Další vlna rozmachu výstavby dřevěných křížů proběhla na počátku 19. století, kdy se stavěly na venkově, pravděpodobně pro chudé obyvatelstvo, po josefínských reformách a napoleonských válkách. Později se začaly kříže dřevěné nahrazovat kříži kamennými. (Hájek, Bukačová, 2006) Když došlo k záměně křížů, bývala do nově postaveného kamenného kříže uložena i část starého dřevěného kříže jako relikvie. Zmíněné kamenné kříže byly stavěny od poloviny 18. století. Od 19. století byl často kříž doplněn kamenným, litinovým nebo plechovým korpusem Krista. Po druhé polovině 19. století se v českých zemích začala využívat litina. Od této doby do první poloviny 20. století se začínaly v krajině objevovat převážně litinové kříže a později také železné kované kříže. (Šimečková, 2009)

3.2.2 Boží muka

Boží muka jsou kamenné sloupy, na kterých jsou obrazem nebo slovy připomínána utrpení a muka Spasitelova. Původně boží muka byla tvořena pouze sloupem, připomínajícím sloup, u kterého byl bičován Kristus. Boží muka se stavěla od pozdní gotiky až do 19. století. Stávala na cestách, měla několik ustálených typů, jež se objevovaly v řadě variant. V Čechách jsou nejvíce rozmnoženy a po cestách jako i na branách mětských postaveny jsou od knížete Boleslava Milostivého. (Hájek, Bukačová, 2006, str. 56). Charakteristickým rysem byla kaplice se stříškou, která ukončovala horní část a kryla i reliéf. Dalším typem byla boží muka s hlubšími výklenky pro umístění malovaného nebo tesaného obrazu. K nejčastějším ikonografickým námětům patřil bičovaný Kristus, ukřižování, pieta, rouška svaté Veroniky, Kristus padající pod tíhou kříže korunování trním. V reliéfu se někdy objevují i světcí, kteří jsou patrony - jmenovci objednatelů. Obrázek či reliéf často doprovázel text, nejčastěji se jednalo o citát z Písma. Tyto citáty měly oslovit, napomenout nebo vyzvat anonymní kolemjdoucí, s kterými se při stavění božích muk často počítalo. Posláním božích muk bylo přimět kolemjdoucí k veřejné zbožnosti, staly se pobídkou k zastavení, modlitbě a k produchovnění okamžiku života. (Hájek, Bukačová, 2006) Nalezneme je také pod pojmem „poklona“ pro vyjádření úcty k nim. Boží muka měla hlubší význam než prostý kříž. Na rozdíl od křížů jsou boží muka jako náročnější umělecké dílo realizována profesionály, kameníky a tesaři. Boží muka byla stavěna nejčastěji v německy mluvící části Evropy, ale některé se udržely i v zemích protestantských, které jinak symboly křesťanské víry odmítaly. (Šimečková, 2009)

3.2.3 Kaple, kaplička

K nejmonumentálnějším drobným církevním stavbám patří kapličky. V tomto případě se jednalo už o stavby v pravém slova smyslu. Pojem kaplička vychází z latinského slova capella, znamenající drobná sakrální stavba, která je zasvěcena uctívání Boha, Panny Marie a světců. (Hájek, Bukačová, 2006) V některých oblastech se vyskytovalo větší množství kaplí, které byly věnované určitému světcí. Kapličky dosud stojí v krajině. Jejich krása by asi ve většině případů neobstála před estetickým či uměleckým slohovým soudem, vyznačují se spíše pitoreskností, neumělým a naivním půvabem. (Štrogrová-

Doležalová, 2006, str. 68). Vyskytují se dvě základní skupiny těchto staveb, kapličky výklenkové a prostorové. Starším typem je výklenková kaplička. Obvykle tyto kapličky mají jeden typický výklenek (tzv. niku), který je vyplněn obrazem nebo sochou světce. Prostorový typ je stavba většího měřítka. Interiér je přizpůsoben pro jednu nebo více osob. Středem této stavby bývá oltářík, ani v této kapličce nechybí obraz nebo soška světce, které jsou umístěny na tomto oltáři. Jednoduchý oltářík zdobila lidová polychromovaná dřevorezba nebo barvotiskové obrázky. Dalším typem kaplí jsou kaple návesní, které plnily funkci malého kostelíka. Vybavení venkovských kapliček svědčilo o tom, že jejich výzdoba byla velmi skromná. Kapličky byly situovány na důležitých místech, vyskytovaly se na vrších či u pramenů nebo naopak se kapličky často krčily pod stromem, většinou lípou, a vedly k ní cesty z okolí. Řada z nich vznikla z poutních míst. Byly stavěny v baroku po třicetileté válce. Za vlády Josefa II. byly tyto stavby odsvěceny, a pokud se jich někdo neujal, byly ponechány postupnému chátrání. Mnohdy posloužily jako stavební materiál. Za výstavbou těchto objektů byli nejen významní architekti, ale i venkovští dělníci a řemeslníci. Během období romantismu se vybrané kaple opravily a dodnes se nachází v krajině. Ojedinelou skupinu drobné architektury tvoří kaple ve skalách, často v podobě grotty či hluboké niky, opatřené tesaným reliéfem. (Šimečková, 2009; Bazal, 2006)

3.2.4 Sochy, sloupy a sousoší

K obohacení venkovské krajiny dalším křesťanským uměním dochází v poslední čtvrtině 17. století, a to světskými sochami a sousošími. Převážně se tedy tyto stavby objevují v období baroka. Od roku 1650 se na území Čech začaly stavět morové sloupy. Počátek stavění morových sloupů započal tehdy, kdy nechal císař Ferdinand III. postavit Mariánský sloup na Staroměstském náměstí v Praze. Tímto sloupem se inspirovalo mnoho umělců. Sloup měl symbolizovat nebeskou sféru, ve které se nacházela socha světce. Motivem na vrcholech morových sloupů byla u nás především socha Panny Marie. Mezi další nejoblíbenějšího světce barokní doby byl zařazen sv. Jan Nepomucký. Na počest tohoto světce bylo vystavěno mnoho soch. (Šimečková, 2009)

3.3 Úloha drobných památek

Tyto památky plní funkci estetickou, environmentální, kultovně náboženskou, orientační a memoriální. Dříve byly ukázkou ekonomické vyspělosti obce, vytvářely místní identitu a zprostředkovávaly vztah k domovské krajině. Křížky, kaple, kapličky, boží muka či pomníky a památníky se stavěly na významných místech. Tyto „polní“ stavby byly především považovány za památky topické, tím nejdůležitějším rysem pro ně bylo sepětí s určitým místem. Nacházejí se při krajích cest, na křižovatkách, ve středu obcí či před jednotlivými domy. Každý z těchto objektů má svůj důvod existence, proč zrovna stojí na konkrétním místě. Stavby žijí svůj vlastním „životem“ a jejich historie bývá předávána nejčastěji ústně. Ústní tradice je dnes z velké části zapomenuta. Předání jisté informace, nabývala významu náboženského, topografického nebo právního. K těmto drobným objektům se mohou vztahovat pověsti, legendy či pověrečná vyprávění. Jsou v nich ukryty osudy našich předků, žijících v tehdejší krajině. Spoluvytvářejí místní názvy a jsou mnohdy používány jako orientační body. (Hájek, Bukačová, 2006)

Drobné sakrální stavby, ať už jde o křížky, kapličky či boží muka, se vztahují k existenci pohanských kultů a rituálů, které byly od nedávna praktikovány. Velký význam pro tehdejší pohany skrývaly hlavně rozcestí a křižovatky. Významnost těchto míst a jejich neobyčejný vliv na lidi, kteří ještě nepřešli na křesťanskou víru, si již uvědomoval Karel Veliký, který ve své říši nechal postavit na rozcestí kříže. Pohanské zvyky měly být nahrazeny křesťanskými, a to prostřednictvím těchto křížů. Později byla zavedena nesčetná procesí a výstavy Nejsvětější svátosti, při kterých oží muka a kříže sehrály významnou roli, jelikož se u nich prováděly slavnostní pobožnosti. Velkolepé náboženské poutě byly přerušeny až husitskými bouřemi. Hus ale nekritizoval uctívání a pobožnosti spojené s těmito památkami. (Šimečková, 2009)

3.4 Historie drobných staveb

Historie církevních staveb je spojena již s pohanskými rituály. Při nich pohané přinášeli oběti kultu přírody. Mezi nejstarší zdokumentované drobné stavby patří kříže, které spadají

do 12. století. První kříže byly postaveny zásluhou Karla Velikého. V této době docházelo k rozvoji staveb křesťanských. K potlačení pohanství a upevnování křesťanství mělo napomáhat i zavěšování obrazů s církevní tematikou na vzrostlé stromy. Na křižovatkách se objevovaly kromě křížů i boží muka, která v tomto období nabývala na významu. Sloužila jako místa pro modlitbu pro poutníky. (Hájek, Bukačová, 2006)

Příchod husitů s sebou přinášel kritiku přehnaného uctívání svatých. S rozvojem protestantismu se na drobné církevní stavby, katolické obřady a okázalejší výzdobu nahlíželo jinak. Ideou byla skromnost a snaha tyto stavby počtem snižovat. K ráznějším výpadkům docházelo v 16. až 17. století. To mělo za následek, že se drobné sakrální stavby v protestanských oblastech Evropy téměř nedochovaly. V období baroka došlo k velkému rozmachu těchto staveb, k rozvoji lidové architektury. (Nusek, 2001)

Až do 19. století nebyla krajina, prochnutá křesťanským duchovním životem, ničím oslabena. V období romantismu se přiklání k uctívání těchto staveb i lidé bez vyznání. První badatelé se začali zajímat o tradiční pohled na drobné církevní památky jako aktivní součásti náboženského života. V roce 1888 vzniká Klub českých turistů, který měl za cíl vytvořit soupis uměleckých a historických památek v Království českém. Kříže a boží muka pro ně byla orientačním bodem v krajině. (Hájek, Bukačová, 2006)

V období první republiky se začalo měnit původní umístění těchto staveb a tím byla narušena jejich celková existence. Důvodem se stalo budování silnic. V některých případech došlo k jejich přemístění, tudíž byla narušena podstatná vazba stavby na konkrétní místo, ale původní funkci plnily dál. (Bazal, 2006)

Po druhé světové válce v souvislosti s kolektivizací podlehla v krajině největší zkáze většina tradičních symbolů a zároveň došlo k ohrožení malých objektů, především sakrálních. Objekty začaly postupně upadat do bídneho stavu, nebo byly v rámci „nepřátelské ideologie“ ničeny. Rovněž stanovený zákaz obnovy staveb, především lidové architektury, způsobil značné škody. Teprve s nucenou kolektivizací českého venkova v 50. letech vypukla skutečná válka proti drobné sakrální architektuře, protože zabraňovala scelování polí a rozorávání cest. Kříže byly přemístěny na okraje polí nebo mohly zůstat

na svém původním místě, kde by překážely. Výklenkové kapličky a boží muka zůstaly stát na svých původních místech dodnes, u těchto staveb k přesunu nedošlo. Ke konci 50. let se vybraným konkrétním stavbám začal věnovat odbor památkové péče a stavby se tak staly chráněnými památkami a majetkem socialistického státu. Většina staveb má v této době historický význam, původní církevní je zapovězen. (Štogrová-Doležalová, 2006)

V 80. a 90. letech 20. století se opět zvyšuje zájem o obnovu drobných staveb. Vzniká řada spolků zabývajících se jejich evidencí a ochranou. Taktéž mnoho objektů bylo lokalizováno a zapsáno do soupisu kulturních památek. Na popud některých obecních úřadů nebo i samostatných obyvatel jsou některé stavby opravovány a restaurovány. V 90. letech se současně začaly objevovat pokusy o renesanci utlumeného náboženského života venkova. Německý památkář Werner Zapotetzky ve svém textu vyjádřil naději, že s rostoucím sebevědomím a zájmem o místní dějiny bude o tyto drobné stavby pečováno. (Zapotetzky, 2009)

3.5 Zřizovatelé a vlastníci drobných staveb

Zřizovatelé drobných památek se dají nalézt napříč celým společenským spektrem. Vazba rodiny na určitý objekt a starost o něj byla ve své době samozřejmostí. Tyto vztahy byly mnohdy přerušeny, a to například po 2. světové válce, kdy došlo k odsunu německého obyvatelstva. Původní vazby k těmto drobným památkám byly přetřhány a nový osídlenci tuto tradici udržovali jen ojediněle. Mezi první zřizovatele staveb lze zařadit lokální faráře, kteří byli fundátory hřbitovních křížů. Tyto objekty však nezřizovaly pouze duchovní hodnostáři, ale dochovaly se i kříže, které postavili sedláci nebo jiní dobrodějové. (Štogrová-Doležalová, 2006)

Z důvodu vyjasnění vlastnictví, byl 1. polovině 19. století vydán pokyn k vedení pamětních kronik a roku 1835 vzniklo nařízení, jehož cílem bylo zaevidovat a zabezpečit správu drobných náboženských památek. V roce 1836 byly ve většině farností nashromážděny soupisy kaplí, křížů a soch. Soupisy měly určený jednotný charakter, soupisy měly obsahovat popis konstrukcí, jejich hodnotu, sepsání všech nápisů na památce, zapsání

jména zřizovatele a majitele pozemku, jméno osoby, která je pověřená jejich údržbou a jiné. Při zřizování nové památky musel fundátor zažádat o povolení ke stavbě a před vybudováním byla nutnost složit finanční kapitál. Ze složené částky plynuly úroky, které měly sloužit jako fond obnovy a údržby. Se soupisem se současně vedl písemně vypracovaný závazek o následné péči. Mohla nastat i situace, že fundátor mohl ručit za dobrý stav památky hodnotou své usedlosti, která byla uvedena jako věcné břemeno do pozemkové knihy. Po roce 1835 všechny sakrální památky získaly svého patrona. (Belisová, 2008)

Vlastnictví objektů tedy hraje významnou roli především při jejich obnově. Nevyjasněné vlastnictví drobných objektů ve volné krajině bývá často důvodem jejich špatného stavu a případně překážkou k jejich opravám. Snahou obcí je vlastníky nalézt a oslovit. Činí tak tzv. obecní výzvou pro vlastníka určeného objektu. V případě zjištění majitele je jeho povinností tuto stavbu udržovat. Pokud vlastník není určen, ve většině případů se jím stává obec. Ta financuje případné obnovy ze svého rozpočtu nebo z poskytnutých dotací. (Štogrová- Doležalová, 2006; Valenčík, Konopa, 2009)

3.6 Právní aspekty drobných církevních staveb a povinnosti z nich plynoucí

Kultura je nedílnou součástí lidstva. Souvisí s rozvojem intelektu, morálky i emocí každého člověka. Památkový fond neodmyslitelně patří do kulturního bohatství národa. Systém efektivní a směřované péče o památkový fond zahrnuje soubor právních opatření, zákonů a nařízení, jejichž cílem je zpomalovat chátrání památek, eliminovat negativní vlivy a udržovat původní hodnotu památky. Úkolem památkové péče je zkoumat a uchovávat památkový fond a zároveň prezentovat jeho hodnoty veřejnosti. (Kaigl, Pechová, Zídek, 2004)

Dnešní společnost se postupně učí oceňovat celospolečenské zásluhy vlastníků, správců nebo uživatelů kulturních památek, ať už se jedná o drobnou vesnickou architekturu, kostely, hrady a zámky či obrazy a sochy.

3.6.1 Právní prameny památkové péče v České republice

Základní právní úprava státní památkové péče vychází z ústavního řádu. Ústava České republiky ukládá povinnost občanům České republiky společně střežit a rozvíjet zděděné přírodní a kulturní, hmotné a duchovní bohatství. Taktéž Listina základních práv a svobod posiluje tuto myšlenku, v čl. 35, odst. 3 praví, že: „Při výkonu svých práva nikdo nesmí ohrožovat ani poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem. (Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky ve znění pozdějších předpisů, Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod)

Klíčovým právním předpisem, který chrání památky, mezi nimiž jsou i drobné církevní stavby, je zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, který nabyt účinnosti 1. ledna 1988 a nahradil stávající zákon č. 22/1958 Sb., o kulturních památkách, který platil od května 1958. (Zákon č. 22/1958 Sb., o kulturních památkách)

Památkový zákon obsahuje jak procesní, tak i hmotněprávní ustanovení, upravující právní vztahy vznikající v souvislosti nejen s péčí o kulturní památky a chráněná území, ale i archeologické nálezy. Památkový zákon je doplněn řadou podzákoných předpisů. Většina z těchto předpisů vymezuje národní kulturní památky, památkové rezervace a zóny. (Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči)

Dalším důležitým právním předpisem, ze kterého je třeba vycházet je stavební zákon. Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu v platném znění (stavební zákon), který vymezuje umístování, povolování, opravy a demolice objektů. Tento zákon spolu s množstvím prováděcích vyhlášek je klíčový pro nemovité kulturní památky. Zásadní je úvodní ustanovení části druhé – Výkon veřejné správy, a to § 4 stavebního zákona, týkající se dotčených orgánů. Znalost postupů dle stavebního zákona se promítá v konkrétních činnostech dotčeného úřadu památkové péče. (Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu)

Posledním právním předpisem je správní řád. Správní řád je obecným právním předpisem pro správní řízení a další postupy správních orgánů, tedy i výkon orgánů státní památkové péče. Zákon č. 500/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Mezi další neméně důležité prameny patří také Vyhláška č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, Nařízení vlády č. 262/1995 Sb., o prohlášení a zrušení prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky a Zákon č. 122/2004 Sb., o válečných hrobech a pietních místech. (Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád)

3.6.2 Mezinárodní právní prameny památkové péče

Péče o památky v České republice má mnohaletou tradici. Její právní základ i metodické principy se samozřejmě utvářely v souladu s odbornými aktivitami v zahraničí, zejména v Evropě. Znalost základních mezinárodních dokumentů souvisejících s ochranou kulturního dědictví je v praxi pracovníků památkové péče velice důležitá. Tyto dokumenty jsou výsledkem mnohaleté činnosti mezinárodních subjektů. Patří k nim například: (Poláková, 2007)

- Úmluva UNESCO o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví, vyhlášená ve Sbírce zákonů sdělením ministerstva zahraničních věcí pod č. 159/1991 Sb.
- Smlouva o založení Evropského společenství (neboli Římská smlouva), ve znění pozdějších předpisů
- Úmluva Rady Evropy o ochraně architektonického dědictví Evropy (č. 121), vyhlášená ve Sbírce mezinárodních smluv sdělením ministerstva zahraničních věcí pod č. 73/2000 Sb. m. s
- Úmluva Rady Evropy o ochraně architektonického dědictví Evropy

Tyto dokumenty upravují správu a vztahy v oblasti kulturního dědictví v České republice.

3.6.3. Kulturní památka - její prohlášení či zrušení

Dle zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči jsou kulturními památkami nemovité a movité věci, popřípadě jejich soubory, které mají revoluční, historickou, uměleckou, vědeckou či technickou hodnotu. Současně znázorňují významné doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti. Mohou to být ale také věci, které mají přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem.

Nemovitými kulturními památkami jsou tedy například hrady a zámky, kostely, kapličky, měšťanské domy či stavby lidové architektury, ale také třeba boží muka, pomníky nebo sochy, jsou-li pevně spojeny se zemí. Movitými kulturními památkami jsou například obrazy, předměty tvořící mobiliáře hradů a zámků, dopravní prostředky a podobně. Toto dělení kulturních památek na movité a nemovité má význam například pro přemísťování kulturních památek.

Zakládání ochrany věcí jako kulturních památek bylo zákonem č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, pověřeno Ministerstvu kultury. Ministerstvo kultury prohlašuje svými správními rozhodnutími za kulturní památky věci, které vykazují hodnoty vymezené v § 2 odst. 1 zákona o státní památkové péči. Veškeré památky jsou evidovány v Ústředním seznamu kulturních památek České republiky. Kulturní památku je také možné vyhledat v seznamech obecních úřadů obcí s rozšířenou působností, které si zpracovávají seznam kulturních památek na svých dílčích územních obvodech.

Samotné řízení o prohlášení věci za kulturní památku zahajuje Ministerstvo kultury zásadně z vlastního podnětu, výjimkou jsou archeologické nálezy. Podání, kterým se toto řízení iniciuje, může učinit jakákoliv právnická či fyzická osoba. Objekt, kterého se podnět týká, musí vykazovat známky tvůrčích schopností a práce člověka, které vykazují hodnoty historické, umělecké, vědecké, technické či revoluční. (Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči)

V řízení o prohlášení věci za kulturní památku se procesně postupuje podle zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, a dále podle § 3 zákona o státní památkové péči. Po posouzení všech shromážděných podkladů, včetně vyjádření vlastníka, rozhodne Ministerstvo kultury o tom, že věc za kulturní památku prohlašuje, anebo že ji za kulturní památku neprohlašuje. (Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči; Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád)

Předpokladem pro zrušení prohlášení za kulturní památku jsou mimořádné závažné důvody, mezi které patří například situace, kdy není možné fyzické zachování památky bez velkých zásahů, které by znamenaly ztrátu památkové hodnoty. Dalším důvodem pro opuštění od památkové ochrany je střet zájmu na zachování kulturních památek s jinými veřejnými zájmy – např. stavba důležité dopravní infrastruktury. Důvodem pro zrušení statutu kulturní památka není dle důvodové zprávy k památkovému zákonu stav způsobený zanedbáním povinné péče vlastníka kulturní památky. Ministerstvo kultury zveřejňuje přehled vedených řízení o zrušení prohlášení za kulturní památku včetně stručného odůvodnění výroku rozhodnutí. (Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči; Hájek, 2005)

3.6.4 Základní práva a povinnosti vlastníka kulturní památky

Vlastník kulturní památky je podle § 9 zákona o státní památkové péči povinen o svoji kulturní památku pečovat – udržovat ji v dobrém stavu a chránit ji před ohrožením, poškozením, znehodnocením nebo odcizením. Užívat ji může pouze tak, aby ji užíváním nepoškozoval, tedy pouze způsobem, který odpovídá technickému stavu, památkové hodnotě a významu kulturní památky. Povinnost pečovat o svou kulturní památku a chránit ji nese vlastník na své náklady. (Odbor kultury, památkové péče a cestovního ruchu, 2010)

Před zahájením obnovy každé památky, je důležité věnovat dostatek času na zajištění co nejpřesnějších poznatků, jak stávajícího stavu památky, rozsahu poškození zahrnující příčiny, které jej zavinily, ale nesmí chybět ani informaci o původním řešení památky.

3.7. Technická údržba drobných církevních staveb

Technická údržba probíhá v několika krocích, které přispívají k obnově stavby. Do technické údržby lze zahrnout restaurátorské práce, přípravné práce a práce údržby. Nevztahuje se jen na samotnou opravu, ale i na následný stav objektu po obnově. Obnovu zajišťují vlastníci těchto staveb, ale někdy pomáhají skupiny dobrovolníků. Technická údržba musí být provedena podle stanovených pravidel. Cílem není rychlost provedené opravy, ale její kvalitní provedení. (Maxová, 2008)

Před zahájením opravy je potřebné shromáždit veškeré dostupné informace o objektu, aby byl uveden do původního stavu. Dále je nutné pořídit obrazový materiál a detailní popis poškození a vad stavby. (Valenčík, 2006) Díky původním fotografiím a informacím z archivních zpráv, které jsou předlohou, vrací restaurátor objekt do původního stavu. Po obnově se následně objekt srovnává se staršími vyobrazeními daného objektu. Chybějící části a obnova nápisů patří mezi nejfrekventovanější opravy. Pokud dokumentace chybí, stavby jsou opravovány dle vzoru stavby stejného typu. Při opravách nápisů postupují stejně, pouze v případě, že text nelze dohledat, je možné vytvořit nový. Je vytvořena šablona, kterou lze využít i několikrát. (Belisová, 2008)

Postup při opravách se liší. Jednodušší forma je ta, kdy stavba není kulturní památkou. Nezapsané stavby nemají v rámci ustanovení zákona o památkové péči speciální ochranu. Celou opravu realizuje sám vlastník. Pokud je stavba zapsaná na seznamu kulturních památek, je nutné oslovit nejbližší odbor památkové péče a vyžádat si stanovisko. K tomuto stanovisku se předloží také restaurátorský záměr. Tyto památky mohou restaurovat osoby, které získaly k této činnosti povolení od Ministerstva kultury České republiky. Povolení je vystaveno na základě dosaženého odpovídajícího vzdělání a podložené odborné způsobilosti. (Hájek, Novotná, Vinařová, Vaverková, Lavička, 2010)

Při technické údržbě není věnována péče pouze objektu, ale neodmyslitelnou součástí opravy je i obnova stanoviště. Jak už bylo mnohokrát zmíněno, stavba má silnou vazbu s konkrétním místem, na kterém se nachází. Po opravě je tudíž důležité klást důraz i na průběžnou údržbu okolí. (Pek, 2009)

3.8 Ekonomické aspekty drobných církevních staveb

K povinnostem vlastníků drobných objektů náleží i zajištění finančních prostředků na opravu těchto staveb. Získávání finančních prostředků je možné z více zdrojů. Některé jsou určeny pouze pro státem prohlášené kulturní památky (dotační programy ministerstva kultury, dotační programy některých krajů), většina ostatních poskytuje dotace i na stavby, jež nejsou oficiálně prohlášeny kulturními památkami (rozpočet ČR, některé kraje, Program obnovy venkova, program SAPARD, Česko- německý fond budoucnosti, Nadace Občanského fóra). U kulturní památky žadatel o finanční prostředky je povinen předložit projekt oprav. U většiny dotačních programů se předpokládá různě vysoká spoluúčasti žadatele. Další formou k zajištění obnov a oprav těchto staveb je poskytnutí prostředků z nadací a dalších fondů. (Hájek, Bukačová, 2006; Pek 2009)

3.8.1 Dostupné dotační programy

V současnosti je možné čerpat dotace od nejrůznějších poskytovatelů. Nejdostupnějším a administrativně nejjednodušším způsobem je čerpání od Státního fondu kultury ČR. V tomto případě je ale nutná vysoká spoluúčast žadatele. V působnosti Ministerstva kultury je i havarijní program. Zde se nacházejí prostředky na záchranu nemovitých památek v havarijním stavu. Poskytnuty jsou zejména na jejich statické a celkové stavební zajištění, zahrnující i finance na restaurátorské práce a na opravy krovů a střech. (Štogrová-Doležalová, 2006)

Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón je nástrojem k obnově kulturních památek nacházející se v nejcennějších částech našich historických měst, prohlášených za památkové rezervace a památkové zóny. Finanční prostředky odtud míří jen k těm městům, které mají vypracovaný svůj program a mohou se finančně podílet na jeho obnově. (Pošmourný, 2014)

Program péče o vesnické památkové rezervace, vesnické památkové zóny a krajinné památkové zóny je určen zejména k opravě památek lidové architektury, jakými jsou například zemědělské usedlosti, kapličky a boží muka. (Pošmourný, 2014)

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR poskytuje dotace v rámci více programů zaměřených na regionální rozvoj. Např. Program obnovy venkova, program rozvoje regionů, SAPARD a jiné. Programy a dotační tituly poskytované prostřednictvím ministerstva jsou uspořádány dle činností ministerstva v oblastech regionální politiky, bytové politiky, podpory nestátních neziskových organizací a v oblasti strukturálních fondů, především pak u operačních programů, kde je řídicím orgánem ministerstvo. (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR)

Drobným stavbám poskytují pomoc i mezinárodní organizace. Znáмым nadnárodním zdrojem jsou finanční mechanismy Evropského hospodářského prostoru a Norska, které poskytlo rozsáhlé dotace zemím EU, jako protihodnotu za volný vstup na evropské trhy. Zprostředkovatelem toku peněz je Ministerstvo financí. Tyto dotace bylo možno postupně do roku 2009 využít i na opravy sakrálních památek v rámci vyhlášení grantů. Grant finančních mechanismů Evropského hospodářského prostoru a Norska navrhl program kulturní dědictví a současné umění CZ 06. Tento program zahrnuje programovou oblast č. 16- „Zachování a revitalizace kulturního a přírodního dědictví“, která je cílena na oblast ochrany, obnovy a prezentaci movitého a nemovitého kulturního dědictví. (Pošmourný, 2014)

Velmi často se k obnovám drobných staveb hlásí krajské úřady a obce, snaží se tak poskytovat dostatečné množství finančních prostředků na opravy. Dotace na podporu oprav sakrálních staveb poskytují všechny krajské úřady, podmínky se ale v jednotlivých krajích liší. V případě vyšších nákladů mohou obce a kraje ze svých rozpočtů uvolnit určité množství finančních prostředků, a to za účelem podpory společenského uplatnění. Poskytnutí finanční pomoci od krajských úřadů je možné jen v případě, že se stavba nachází v havarijním stavu, má významné historické povědomí nebo se nalézá ve významné části obce či kraje. Tento příspěvek však obce ani kraje nejsou povinny poskytovat. Je však v jejich zájmu, aby tyto stavby byly reprezentativním stavu. Krajské úřady neposkytují finanční prostředky nejen na obnovu kulturních památek, ale také i na objekty bez tohoto statusu. (Pek, 2009)

Přímo ze státního rozpočtu jsou zpravidla financovány opravy s vyšším rozpočtem. O jejich zařazení rozhoduje Ministerstvo financí ČR a posléze Poslanecká Sněmovna Parlamentu ČR. (Pek, 2009)

Na podpoře obnov drobných staveb se podílí i Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova. Tento fond nelze řadit mezi strukturální fondy EU a nespadá ani do politiky hospodářské a sociální soudržnosti. Fond patří do společné zemědělské politiky EU. Program se okrajově zaměřuje na podporu kulturního dědictví, ale je možné ho využít na obnovu staveb bez statusu kulturní památky. Zemědělský fond nabízí program OSA III2.2 ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova, který podporuje investice spojené s udržováním, obnovou a zhodnocováním nebo využitím kulturního dědictví. Tento program se vztahuje ke kulturním památkám, památkově významným územím, kulturním prvkům vesnic a k venkovské krajině. (Pošmourný, 2014)

Na podporu obnov a oprav památek vznikl v roce 1997 z vůle obou států Česko-německý fond. Cílem fondu je každé čtvrtletí zajistit finance na obnovu a opravu sakrálních staveb. Tyto finance poskytuje program na stavební projekty a obnovu památek, zaměřuje se především na oblasti, které byly dříve osídleny německým obyvatelstvem. Podporuje renovaci sakrálních staveb (kostelů, kaplí, synagog), obnovu křížových cest, hřbitovů a pomníků. (Česko-německý fond budoucnosti, 2015)

Nadace jsou zřizovány za účelem poskytování finančních prostředků, a to na základě vlastního uvážení. Přispívají tedy i na opravy drobných církevních staveb. (Pek, 2009) Jsou jimi například:

- Nadace Občanského fóra, která přispívá každý rok na obnovu sakrálních památek v rámci programu opomíjené památky.
- Nadace VIA, která posiluje aktivní účast veřejnosti na rozvoji demokratické společnosti v České republice. Nadace se zaměřuje na programovou část fondu kulturního dědictví. Poskytuje několik dotačních programů, které lze využít i na obnovu sakrálních památek.

- Purkyňova nadace, jejímž posláním je veškerá humanitární činnost a ochrana kulturních, uměleckých a církevních památek a tradic a též přírodního a životního prostředí. (Institut pro památky a kulturu, 2015)

4 Praktická část

4.1. Struktura terénního výzkumu

Před samotným zahájením šetření bylo nutné stanovit si výzkumné hypotézy. Cílem bylo vytvořit přehled všech drobných církevních staveb na mapovaném území, popsat jejich typologii a poté vygenerovat 25 těchto staveb pro detailnější zkoumání. Zhodnotit, zda je vybraným drobným církevním stavbám věnována dostatečná péče, v terénu lokalizovat vybrané stavby a subjektivně posoudit jejich současný stav. Práce byla také zaměřena na zdroje financování údržby a oprav drobné církevní architektury a zaznamenávat, zda jsou plně využívány. Mapována byla i stavba vyhlášená kulturní památkou. Nedílnou součástí terénního výzkumu bylo i studium odborné literatury, které napomohlo k lepší orientaci v dané oblasti. Sběr dat probíhal i prostřednictvím emailu.

Terénní výzkum probíhal v období říjen – prosinec 2014. Vytipováno bylo 25 drobných církevních staveb, v mapovaném území - Jihlava, Jihlava – Helenín, Jihlava – Horní Kosov a Jihlava – Pístov. Užší výběr byl proveden autorem a konzultován s pracovníkem odboru správy realit Magistrátu Jihlava, panem Bc. O. Stránským. Následně byly stavby zdokumentovány (místo, historie, vlastník, průběh oprav). Dalším přínosem na cestě objevování byly rozhovory s obyvateli daných lokací a v neposlední řadě oslovení farností. Cílem terénního šetření bylo lokalizovat danou církevní stavbu, po její identifikaci provést fotodokumentaci a zjistit její současný stav. Hodnoceny byly subjektivně, a to od celku k jednotlivým částem. První dojem, umístění a přístupnost památky, zabezpečení, stav a udržovanost přilehlého okolí. Objekt byl zkoumán i zblízka, jeho kompletnost, fasáda, nátěry, vnitřní vybavení, výzdoba. Seznam sloužil jako vodítko, ale během zkoumání oblasti se autor setkal i s mnoha dalšími drobnými stavbami, které na seznamu nebyly.

4.2 Výzkumné hypotézy

Na základě shromážděné literatury a získaných přehledů, doplněných studiem a vlastními zkušenostmi byly stanoveny následující hypotézy:

- H1: Lze předpokládat, že většina drobných církevních staveb je ve vlastnictví měst a obcí.
- H2: Lze předpokládat, že zájmem vlastníků těchto drobných nemovitých staveb je jejich obnova a údržba.
- H3: Lze předpokládat, že zájmem vlastníků bude kromě využívání vlastních zdrojů i získávání prostředků z dotací.
- H4: Lze předpokládat, je-li drobná stavba vyhlášena kulturní památkou, bude snahou vlastníka získávat prostředky na její údržbu a obnovu i z jiných zdrojů než vlastních.
- H5: Lze předpokládat, že údržba a obnova vybraných drobných církevních staveb je prováděna systematicky bez ohledu na jejich typologii.

4.3 Vymezení zkoumaného regionu

4.3.1 Historie města

Historické kořeny města Jihlavy spadají do konce 12. století, kdy na návrší nad řekou Jihlavou došlo k založení slovanské vesnice s kostelíkem sv. Jana Křtitele. Objevením ložisek stříbrných rud ve 13. století došlo k dynamickému rozvoji tohoto nejstaršího horního města. Stalo se jedním z nejmocnějších královských měst, kde se kodifikovalo kromě práva městského i právo horní.

Po dlouhá staletí byla sídlem vrchního horního soudu. Jihlava byla díky své architektuře již v roce 1951 vyhlášena městskou památkovou rezervací, pyšní se jedinečnou kombinací architektury gotické, renesanční a barokní. Dochovalo se zde i jihlavské podzemí, které vznikalo ve 14. - 16. století.

4.3.2 Geografie a struktura města

Centrem kraje Vysočina a domovem cca 51 tisíc obyvatel je dnes statutární město Jihlava. Nalézá se na historické zemské hranici česko-moravské. Toto královské horní město se nalézá při soutoku řeky Jihlavy s říčkou Jihlávkou. Celé Jihlavsko se vyznačuje malebností zachovalé krajiny Českomoravské vrchoviny.

Výkonným orgánem statutárního města Jihlavy v oblasti samostatné působnosti je rada města a za výkon odpovídá zastupitelstvu města. Je tvořena primátorem, jeho náměstkou a dalšími členy rady. Je oprávněna vydávat nařízení města ve věcech přenesené působnosti. Zabezpečuje hospodaření města podle schváleného rozpočtu. Podle potřeby zřizuje jako své iniciativní a poradní orgány komise a kontroluje jejich činnost v oblasti samostatné působnosti.

Město zahrnuje několik obecních částí jako je Antonínův Důl, Červený Kříž, Henčov, Heroltice, Horní Kosov, Hosov, Hruškové Dvory, Jihlava, Kosov, Pávov, Pístov, Popice, Sasov, Staré Hory, Vysoká, Zborná.

4.4 Stanovení kritérií pro stupnici hodnocení

Stupnice byla sestavena na základě subjektivního hodnocení autora. Bodová stupnice vyjadřovala stav drobných církevních staveb v době mapování, a to v rozsahu 1 – 10 bodů. Prvním kritériem bylo zhodnocení stavby jako celku – první dojem (umístění památky, zda umístění ovlivňuje její stav a míru případného poškození vandaly, přístupové cesty, zabezpečení, údržba jejího okolí. Dalším kritériem bylo bližší zhodnocení památky (struktura omítky – fasáda, její případné narušení, kompletnost či nekompletnost, stav případného oplocení, stav přímého vstupu – schodů, následky přírodních vlivů). Třetím kritériem bylo zaměření se na detaily (vnitřní omítnutí, malby, stav soch uvnitř umístěných, výzdoba, stav jednotlivých částí objektu, čitelnost nápisů, výsledný efekt restaurátorských prací).

4.4.1 Bodové hodnocení

Bodové hodnocení bylo rozčleněno do 5 skupin, vynikající, velmi dobrý, dobrý, chátrající a nevyhovující. Následně byla ke skupinám přiřazena kritéria.

Vynikající (stav po rekonstrukci, kompletní, čitelné nápisy, chemicky ošetřeno před znečištěním, okolí čisté) 10 bodů.

Velmi dobrý (kompletní stav, nápisy čitelné, materiál neopotřebovaný, mírné znečištění vlivem přírodních podmínek, potřeba chemicky ošetřit před nečistoty- lišejníky, mechy) 8 - 9 bodů.

Dobrý (kompletní stav, nápisy nečitelné, materiál mírně opotřebovaný, velké znečištění přírodními podmínkami, nekompletní přídatné části (schody, plot) 7 - 6 bodů.

Chátrající (Stav nekompletní, nápisy nečitelné, materiál více opotřebovaný, nutné chemické ošetření, nová omítka, doplnění chybějících částí) 5 - 4 bodů.

Nevyhovující (stav zcela nekompletní, chybějící části, znečištěná fasáda, nutná celková rekonstrukce) 3 - 1bod.

4.5 Dotazníkové šetření

Druhou doplňkovou výzkumnou metodou bylo dotazníkové šetření. Jednalo se o kvantitativní metodu výzkumu veřejného mínění. Tato metoda je hojně využívána. Principem dotazování bylo kladení otázek respondentům, na jejichž základě řešitel výzkumného projektu získá žádoucí primární údaje. Tato metoda měla sloužit ke sběru dat, jejímž výstupem bylo zjištění, jaký přehled obyvatelstvo o drobných církevních stavbách má, nakolik se orientují v jejich identifikaci, smyslu a zda mají přehled o vlastnictví a v jaké stavu se v současné době nacházejí.

Cílem bylo vytvořit dotazník srozumitelný, aby respondenti otázkám porozuměli, a časově nenáročný. Otázky tudíž byly formulovány jasně, konkrétně a stylisticky správně. Dotazník byl anonymní, zvyšoval tak upřímnost odpovědí. Nikdo z respondentů nemusel mít tedy obavy ze zneužití takto získaných informací. V dotazníku byly použity jen uzavřené otázky. Jedinou citlivější a osobnější otázkou byla otázka víry, na kterou však respondenti odpověděli bez problémů. Bylo využito elektronického dotazování, jehož výhodou je rychlost a velmi nízké náklady na jeden kontakt. Všechna data v elektronické podobě urychlují i sběr informací a jejich zpracování.

Za určitou nevýhodu této techniky je považován fakt, že se k danému tématu vyjadřují převážně skupiny mladých lidí a nejedná se tak o zastoupení všech věkových skupin.

Autorovi se toto nepotvrdilo, neboť dotazník vyplnila skupina lidí v rozpětí 14 až 58 let. Autor si zároveň uvědomoval možnost vysokého zkreslení ze strany respondentů, protože respondenti sdělují pouze svůj individuální pohled na danou situaci.

Cílem konkrétního dotazníkového průzkumu bylo zjistit stávající vztah obyvatelstva k drobným církevním stavbám a dotvořit tak celkový pohled na tyto stavby i z hlediska neodborného. Z pohledu prostého občana. Zda tuto architekturu občané Jihlavy a přilehlých okolí v běžném životě vnímají, zajímají-li se o toto kulturní dědictví a jaký názor zastávají na úlohu těchto staveb v životě společnosti. Zda dávají podněty k jejich opravám a jak hodnotí stav těchto objektů. Zároveň výsledky z dotazníků sloužily jako podklad a doporučení pro výběr určitých staveb, které by autor měl lokalizovat a identifikovat. Na předem připravený dotazník (viz příloha II), který obsahoval 8 otázek, odpovědělo 95 obyvatel Jihlavy. Otázky se vázaly k výše zmíněným aspektům. Vztah, stav a všeobecné povědomí o těchto drobných stavbách. Dalším autorovým zájmem bylo zjistit, která ze skupin, rozděleno na věřící a nevěřící, má o těchto drobných církevních stavbách větší přehled, jak je vnímá a zda to má vliv v pohledu na stav vlastníků.

4.6 Data a diskuse

Kapitola je věnována analytickým údajům. V grafech a tabulkách jsou zaznamenány údaje o počtu všech drobných církevních staveb na mapovaném území, jejich vlastníci a je zde zaznamenána také péče o ně. Další grafy se věnují vybraným 25 stavbám. Je popsán druh vlastnictví, jejich současný stav, či zda je v péči o ně upřednostňován určitý typologický druh. Další grafy jsou věnovány frekvenci oprav, dotacím a míře jejich využití. Mapovaná byla i drobná stavba vyhlášená kulturní památkou. Pro upřesnění je nutno dodat, že všechny údaje týkající se dotací, se vztahují pouze k městu, které je z větší části vlastníkem těchto vybraných staveb drobné církevní architektury.

Otázka k diskusi: Jaké množství drobných církevních staveb na mapovaném území autor dohledal?

Graf č. 1 zaznamenává celkový počet drobných církevních staveb na území města Jihlavy a jejího přilehlého okolí. Celkem bylo dohledáno 99 staveb z toho 14 kaplí, 51 křížů, 10 božích muk, 12 soch a 12 sloupů a pilířů. Bylo zjištěno, že největší zastoupení zde mají tedy kříže (51 %), dále se umístily kaple (14 %), poté kategorie sloupy a pilíře shodně se sochami (12 %). Boží muka mají 10 % zastoupení.

Graf 1: Přehled všech drobných církevních staveb na mapovaném území

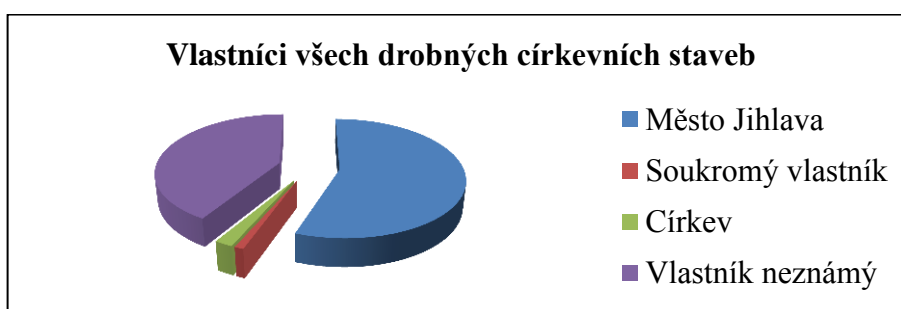

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka k diskusi: Jaký je poměr jednotlivých vlastníků těchto staveb?

Na graf u č. 2 je zaznamenáno, že 55 staveb vlastní město Jihlava, 2 stavby patří církvi a 1 soukromému vlastníku. U 41 staveb vlastník není známý. Nejvíce staveb vlastní město Jihlava (56 %), u 41 % staveb není vlastník známý. V majetku církve jsou pouze 2 % těchto staveb. Zdokumentován byl pouze 1 soukromý vlastník (1%).

Graf 2: Vlastníci všech drobných církevních staveb

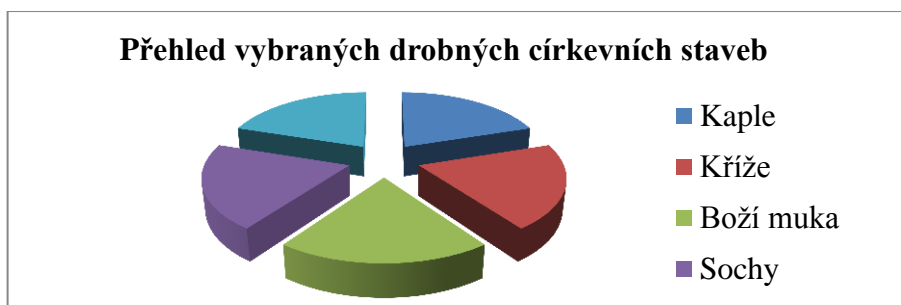

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka k diskusi: Jaké množství drobných církevních staveb autor mapoval?

V grafu č. 3 je zaznamenáno celkem 25 vybraných drobných církevních objektů v zastoupení podle typologie stanovené autorem práce. Výběr byl úmyslně proveden v zastoupení 5 objektů v každé skupině podle typu drobné církevní stavby. Jedná se o kaple, kříže, boží muka, sochy, sloupy a pilíře. V pozdějších zjištěních mělo vyjít najevo, zda je některá z uvedených skupin upřednostňována. Graf tedy souvisí s grafem č. 6, který prokázal, že žádná ze skupin těchto staveb není upřednostňována. (viz příloha I)

Graf 3: Přehled vybraných drobných církevních staveb

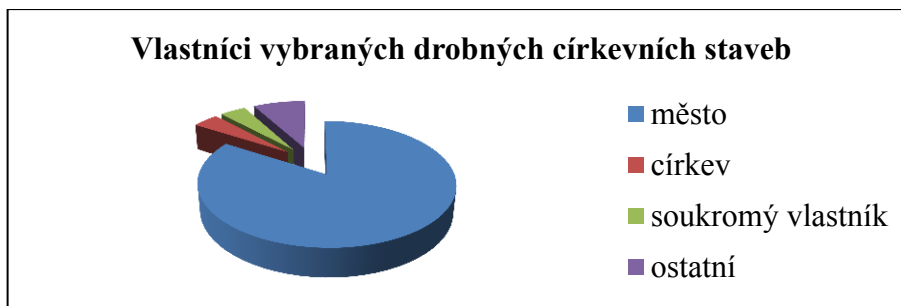

Autor: vlastní zpracování

Otázka k diskusi: Jaký je poměr jednotlivých vlastníků u vybraných drobných církevních staveb?

Graf č. 4 znázorňuje, že z celkového počtu 25 vybraných drobných církevních staveb je 21 ve vlastnictví města. U 2 vybraných staveb je vlastník neznámý, církev a soukromý vlastník má v držení 1 vybranou stavbu. Majetkem města Jihlavy je 84 % vybraných drobných církevních staveb, u 8 % je vlastník neznámý, 4 % vlastní církev a 4% soukromý vlastník. (viz příloha I)

Graf 4: Vlastníci vybraných drobných církevních staveb

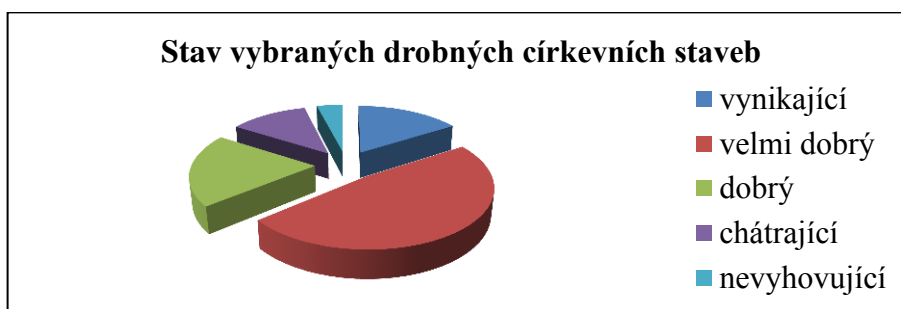

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka k diskusi: V jakém stavu autor vybrané drobné církevní stavby nalezl?

Stav všech vybraných drobných církevních staveb byl zanesen do grafu č. 5. Hodnocení probíhalo dle stanových kritérií a bodové stupnice určené autorem práce. Zjištěny byly 4 vybrané stavby ve vynikajícím stavu, 12 vybraných staveb ve velmi dobrém stavu, 5 vybraných staveb v dobrém stavu, 3 stavby v chátrajícím stavu a 1 vybraná stavba ve stavu nevyhovujícím. Vyjádřeno procenty ve vynikajícím stavu je 16 % staveb, ve velmi dobrém stavu se ukázalo být 48 % staveb, v dobrém stavu 20 %, chátrající stav prokazovalo 12 % staveb a pouhá 4 % jsou ve stavu nevyhovujícím. (viz příloha I)

Graf 5: Stav vybraných drobných církevních staveb

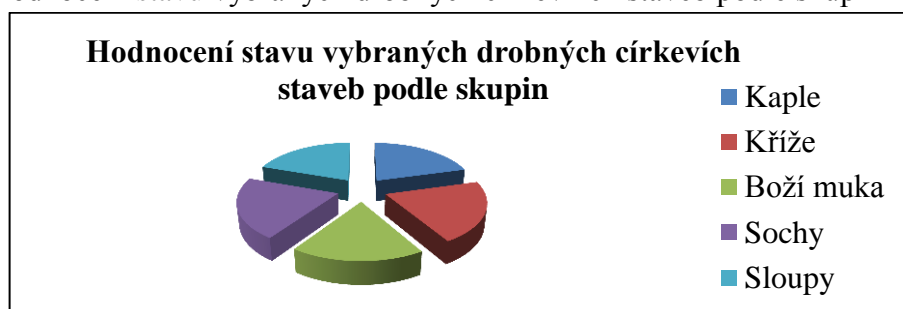
Zdroj: vlastní zpracování

Otázka k diskusi: Je rozhodující typ stavby pro prioritu výběru k případné údržbě či obnově?

Tento graf č. 6 ukazuje na stav vybraných staveb rozdělených do skupin podle typologie. Bodové hodnocení u jednotlivých skupin staveb bylo zprůměrováno a výsledkem je

následující graf. Z grafu vyplývá, že všechny skupiny jsou přibližně stejně udržovány, jejich typ tedy není překážkou k jejich údržbě či obnově. Vybrané kaple, kříže a sochy získaly průměrně 8 bodů, sloupy a pilíře 7,6 bodů a boží muka 7 bodů. Procentuálně vyjádřeno vybrané kaple, kříže a sochy 21 %, sloupy a pilíře 20 % a boží muka 18 %. Není tedy upřednostňována žádná skupina. K mírnému vychýlení došlo v kategorii boží muka (18 %) oproti průměru (21 %) u ostatních staveb.

Graf 6: Hodnocení stavu vybraných drobných církevních staveb podle skupin

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka k diskusi: Z jakých zdrojů byly financovány tyto vybrané drobné církevní stavby?

Graf č. 7 znázorňuje zdroje financování vybraných drobných církevních staveb na mapovaném území. 17 vybraných staveb bylo financováno ze zdrojů města Jihlavy, 4 vybrané stavby z Kraje Vysočina, 3 vybrané stavby z ministerstva kultury a jedna stavba z Regionálního operačního programu Jihovýchod. Procentuálně vyjádřeno 68 % činí vlastní zdroje města Jihlavy, zbylých 32 % bylo čerpáno z jiných zdrojů. Kraj Vysočina poskytl na obnovu památek 16 % finančních prostředků, Ministerstvo kultury České republiky přispělo 12 % a Regionální operační program Jihovýchod přidělil 4 %. Je tedy patrné, že objekty jsou v dobrém stavu zásluhou financování ze strany Magistrátu města Jihlavy.

Graf 7: Zdroje financování oprav vybraných drobných církevních staveb

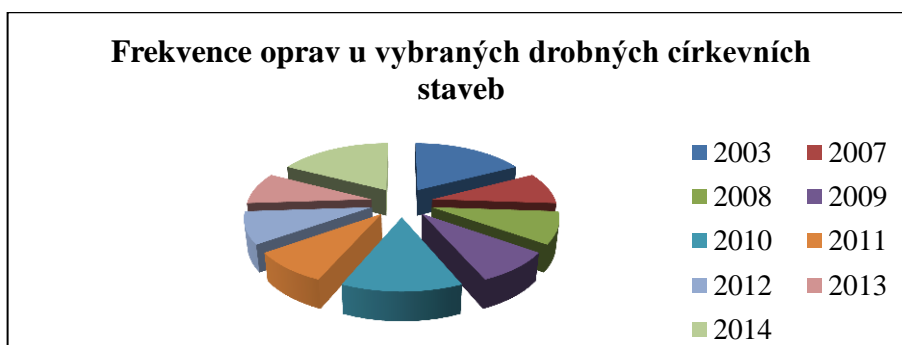

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka k diskusi: Jaká byla a je frekvence oprav prováděných u těchto vybraných staveb na mapovaném území v období 2003-2014?

Graf č. 8 potvrzuje, že k opravám těchto staveb ve větší míře docházelo až po roce 1989. Opravy probíhají v pravidelných intervalech. Z dostupných údajů vyplývá, že v roce 2003 došlo ke 4 opravám vybraných staveb, v letech 2004 - 2006 opravy nebyly realizovány. V letech 2007- 2008 proběhly 4 opravy vybraných objektů, v 2011 - 2013 proběhlo 6 oprav vybraných staveb, v roce 2014 proběhly 4 rekonstrukce. Vyjádřeno procentuálně 17 % v roce 2003, v letech 2007 - 2009 shodně 9 %, v roce 2010 13 %, v letech 2011-2013 shodně 9 % a v roce 2014 17 %. Realizováno tedy bylo v období od roku 2003 až 2014 23 oprav u vybraných staveb, 2 vybrané stavby opraveny dosud nebyly. Informace byly čerpány z dostupných zdrojů na odboru správy realit města Jihlavy, předložené Bc. O. Stránským a doplněny byly z knihy vydané Magistrátem města Jihlavy – Jihlavské nemovitě památky.

Graf 8: Frekvence oprav u vybraných drobných církevních staveb

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka k diskusi: Jaké množství vybraných drobných církevních staveb je zapsáno jako kulturní památka?

Graf č. 9 vyjadřuje, že z celkového počtu 25 vybraných drobných církevních staveb bylo 19 prohlášeno kulturní památkou a 6 tento status nemá. Procentuálně vyjádřeno 76 % je vyhlášeno kulturní památkou a 24 % je stavba bez tohoto označení. (viz příloha I)

Graf 9: Přehled vybraných drobných církevních staveb vyhlášených kulturní památkou

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka k diskusi: Jaká je míra čerpání zdrojů u vybraných staveb vyhlášených kulturní památkou?

Graf č. 10 navazuje na graf č. 9. Vyjadřuje míru čerpání dotací u vybraných staveb vyhlášených kulturní památkou. Z celkového počtu 19 vybraných staveb bylo využito dotací pouze 8 krát, 11 krát byla stavba vyhlášená kulturní památkou financována ze zdrojů města Jihlavy. Procentuálně vyjádřeno, ze 42 % byly využity dotace a 58 % poskytlo město z vlastních zdrojů.

Graf 10: Čerpání zdrojů u vybraných drobných církevních staveb vyhlášených kulturní památkou.

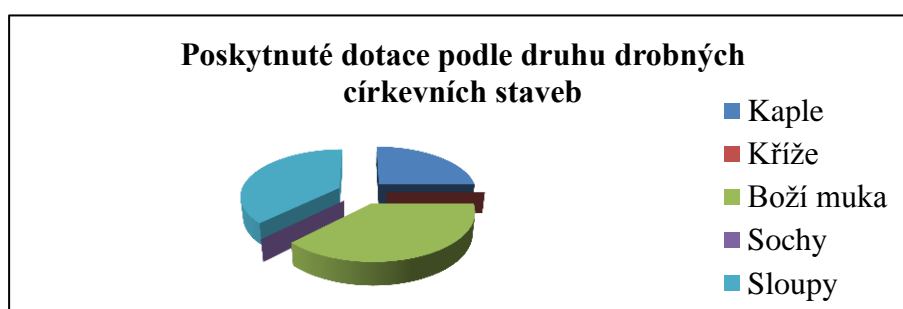

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka k diskusi: Kterým vybraným drobným církevním stavbám podle typologie byly dotace poskytnuty?

Graf č. 11 souvisí s grafem č. 10, ze kterého vyplývá, že dotace byly poskytnuty 8 vybraným drobným církevním stavbám vyhlášených kulturní památkou. Z poskytnutých dotací byly opraveny 2 kaple, 3 boží muka a 3 sloupy a pilíře. Procentuálně vyjádřeno 25 % kaple, boží muka a sloupy a pilíře shodně 37,5 %. Skupiny kříže a sochy zastoupeny nebyly, tudíž nedošlo k čerpání dotací. Z těchto výsledků však nelze vyvodit závěr, že by dotace nebyly čerpány na skupinu kříže a sochy záměrně, neboť mohou být zatím v přípravném řízení čerpání dotací.

Graf 11: Poskytnuté dotace podle druhu drobných církevních staveb

Zdroj: vlastní zpracování

5 Zhodnocení výsledků

5.1 Vyhodnocení hypotéz

Hypotéza č. 1

V této části výzkumu jsme během terénního šetření dokladovali vlastnictví všech drobných církevních staveb na mapovaném území. Výsledkem bylo zjištění, že 55 staveb vlastní město Jihlava, 2 stavby patří církvi a 1 soukromému vlastníku. U 41 staveb vlastník není známý. Nejvíce staveb tedy vlastní město Jihlava (56 %), u 41 % staveb není vlastník známý. V majetku církve jsou pouze 2 % těchto staveb. Zdokumentován byl pouze 1 soukromý vlastník (1 %). Hypotéza č. 1 se tedy potvrdila.

Hypotéza č. 2

Předmětem této hypotézy bylo zjištění, do jaké míry se obnova staveb setkává se zájmem vlastníků a do jaké míry vlastníci hradí jejich údržbu a obnovu z vlastních zdrojů a do jaké míry využívají nabízených dotačních programů. Autor potvrzuje, že hodnocení proběhlo dle stanových kritérií a bodové stupnice určené autorem práce. Zjištěny byly 4 vybrané stavby ve vynikajícím stavu, 12 vybraných staveb ve velmi dobrém stavu, 5 vybraných staveb v dobrém stavu, 3 stavby chátrajícím stavu a 1 vybraná stavba ve stavu nevyhovujícím. Vyjádřeno procenty ve vynikajícím stavu je 16 % staveb, ve velmi dobrém stavu se ukázalo být 48 % staveb, v dobrém stavu 20 %, chátrající stav prokazovalo 12 % staveb a pouhá 4 % jsou ve stavu nevyhovujícím. Hypotéza se potvrdila, protože celkově 64 % vybraných drobných církevních staveb je ve vynikajícím nebo velmi dobrém stavu. Hypotéza č. 2 se potvrdila, vlastníci těchto vybraných nemovitých drobných staveb o ně jeví zájem.

Hypotéza č. 3

V této souvislosti bylo dále zjištěno, že čerpání finančních prostředků na opravu těchto vybraných staveb je zajišťováno především z rozpočtu města Jihlavy. 17 vybraných staveb bylo financováno ze zdrojů města Jihlavy, 4 vybrané stavby z Kraje Vysočina, 3 vybrané stavby z ministerstva kultury a jedna stavba z Regionálního operačního programu Jihovýchod. Procentuálně vyjádřeno 68 % činí vlastní zdroje města Jihlavy, zbylých 32 %

bylo čerpáno z jiných zdrojů. Kraj Vysočina poskytl na obnovu památek 16 % finančních prostředků, Ministerstvo kultury České republiky přispělo 12 % a Regionální operační program Jihovýchod přidělil 4 %. Je tedy patrné, že objekty jsou v dobrém stavu zásluhou financování ze strany Magistrátu města Jihlavy. Hypotéza č. 3 se potvrdila pouze částečně. Město dotací využívá pouze z 32 %. Zájmem města by mělo být získávání prostředků z nabízených dotačních programů a ušetřené prostředky ve vlastních zdrojích by mohlo investovat do menších oprav drobné architektury, či případně do rozvoje dalších oblastí.

Hypotéza č. 4

Z průzkumu vyplývá, že z celkového počtu 25 vybraných drobných církevních staveb bylo 19 prohlášeno za kulturní památku a 6 tento status nemá. Procentuálně vyjádřeno 76 % je vyhlášeno kulturní památkou a 24 % staveb není vyhlášeno kulturní památkou. Míra využití dotací na vybrané stavby vyhlášené kulturní památkou je vyjádřena následovně: z celkového počtu 19 vybraných staveb bylo využito dotací pouze v 8 případech, 11 krát byla stavba vyhlášená kulturní památkou financována ze zdrojů města Jihlavy. Procentuálně vyjádřeno ze 42 % byly využity dotace a 58 % zajistilo město z vlastních zdrojů. Hypotéza č. 4 se tedy nepotvrdila. Ze 60 % financuje město Jihlava údržbu a opravy vybraných drobných církevních staveb ze svého rozpočtu. Důvodem může být složitost dokumentace, která je součástí žádosti o přidělování dotací.

Hypotéza č. 5

Z výzkumu vyplývá, že je všem skupinám zastoupených v přehledu věnována stejná péče, jsou udržovány a jejich typ není překážkou k jejich údržbě či obnově. Výsledek byl podložen terénním šetřením, kdy bylo zprůměrováno bodové hodnocení jednotlivých skupin. Kaple, kříže a sochy získaly průměrně 8 bodů, sloupy a pilíře 7,6 bodů a boží muka 7 bodů. Procentuálně vyjádřeno vybrané kaple, kříže a sochy 21 %, sloupy a pilíře 20 % a boží muka 18 %. Není tedy upřednostňována žádná skupina. K mírnému vychýlení došlo v kategorii boží muka (18 %) oproti průměru (21 %) u ostatních staveb. Hypotéza č. 5 se tedy potvrdila.

5.2 Vyhodnocení dotazníkového šetření

Dotazníky byly vyplňovány prostřednictvím internetu, konkrétně na vytypovanou oblast Jihlava city a Jihlavské listy. Vyplnila je pestrá škála respondentů Jihlavska. Dotazník obsahoval 8 otázek, které měly za úkol zjistit povědomí občanů Jihlavy a okolí o drobných církevních stavbách. Dotazník vyplnilo 95 občanů, z toho 77, 9 % žijících v Jihlavě a 22, 1 % v jejím přilehlém okolí. Věk respondentů se pohyboval v rozmezí 14 – 58 let. S pojmem drobná církevní architektura se setkala 53, 7 % a 46, 3 % tento pojem neznalo. V otázce vnímání těchto staveb v krajině odpovědělo kladně 27, 4 %, záporně odpovědělo 72, 6 %. V otázce zda mají tyto stavby hlubší význam, odpovědělo kladně 85, 3 % a záporně 15, 8 %. Občané byli ochotni odpovědět i na otázku týkající se víry. Z šetření vyplynulo, že věřících bylo 24, 2 % a nevěřících 75, 8 %. V otázce vlastnictví se 42, 1 % respondentů přiklonilo k městu a 57, 9 % k církvi. Z nabídnutých možností hodnocení vyšlo následující – vynikající stav potvrdilo 15, 8 % respondentů, velmi dobrý 14, 7 %, dobrý 36, 8 %, chátrající 23, 2 % a nevyhovující 9, 5 %.

Z provedeného šetření vyšlo najevo, že dotazník vyplnili občané v širokém věkovém rozpětí, což autor ocenil. Zastoupena tak byla mladá, střední i starší věková kategorie. Respondenti se v životě setkali s pojmem drobná církevní architektura. Avšak šetřením bylo prokázáno, že ve svém okolí a krajině tyto stavby občané vnímají jen okrajově. Přesto jsou přesvědčeni, že tato drobná církevní architektura má své místo a hlubší význam pro společnost a další generace. Na otázky odpovídali většinou lidé nevěřící. V této souvislosti bylo zajímavé zjištění týkající se názoru na otázku vlastníků staveb. Nadpoloviční většina respondentů odpověděla, že vlastníkem je církev a pouze necelá polovina určila vlastníkem město. V tomto ohledu vyšlo najevo, že občané se v otázce vlastnictví orientují spíše méně, pravděpodobně to nebylo v minulosti předmětem jejich zájmu. Většina se přiklonila k vlastnictví církve. Autor se domnívá, že důvodem k tomuto názoru byla definice pojmu, a to drobná církevní architektura. Z estetického a funkčního využití je to logický názor, tyto stavby jsou především s náboženskou tematikou.

Dalším zajímavým zjištěním, ke kterému autor došel, bylo, že občané tyto stavby vnímají okrajově, byli ale schopni ohodnotit jejich současný stav. Autor se domnívá, že dotazník

byl impulsem k jejich vyhledání a následně k vyjádření se. Stavby tak občané ohodnotili stupněm dobrý stav; dle autorovy stupnice. Zde se s autorem mírně neshodli. Výsledkem jeho šetření bylo nejvíce staveb ve vybraném vzorku ve vynikajícím a velmi dobrém stavu.

Z šetření vyplynulo, že se občané z Jihlavy a okolí zajímají o stavby drobné církevní architektury průměrně. O něco větší přehled o těchto stavbách měli lidé věřící. Celkově zastávají názor, že jsou součástí našeho kulturního dědictví.

6 Závěr

Výzkum byl proveden v kraji Vysočina, město Jihlava. Drobné církevní stavby se nachází nejen v centru města, ale i v ostatních katastrálních územích jako je Horní Kosov, Hosov, Helenín a Březinky. Jihlava disponuje velkou škálou drobné církevních architektury. Na základě odborné literatury a doporučení byl vytvořen soupis, který byl podkladem pro terénní výzkum a který obsahoval množství staveb, jejich umístění a druh vlastnictví. Pro tuto práci bylo následně vybráno 25 konkrétních staveb, u kterých byl vytvořen dokumentační list (viz příloha č. 1), jehož součástí byla fotodokumentace, lokalita, vlastník, rok poslední opravy, vyhlášení kulturní památkou, historie a hodnocení současného stavu.

Z dostupných údajů bylo zachyceno 99 drobných církevních staveb. Šetření prokázalo, že většina z nich patří pod správu města. Tyto výsledky pramení z toho, že drobné církevní stavby mají původ v lidové architektuře. Mnohdy nebyl znám vlastník, a tudíž přešly pod správu obcí a měst. Šetřením autor došel k závěru, že i když se soukromý vlastník objevil, daroval tuto stavbu do majetku obcí či měst.

V současnosti údržba a jejich evidence spadá pod odbor správy realit Magistrátu města Jihlavy. V návaznosti na zjištění, které autor provedl, lze konstatovat, že město Jihlava se o drobné církevní stavby stará s péčí řádného hospodáře, provádí jejich pravidelnou údržbu, mapuje jejich stav a případně provádí i rozsáhlejší opravy. Stavby jsou ve vynikajícím či velmi dobrém stavu.

Dalším okruhem, kterým se práce zabývala, byly zdroje čerpání finančních prostředků na opravy. Finanční prostředky je možné čerpat z rozpočtů města a obcí, Ministerstva kultury České republiky, Ministerstva životního prostředí České republiky, Ministerstva pro místní rozvoj České republiky, z fondů (Státní zemědělský intervenční fond, Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova) a nadací. Z provedeného šetření bylo zjištěno, že město Jihlava zajišťuje financování údržby a opravy drobných staveb především z vlastních zdrojů. Dále využilo k financování prostředky přidělené ministerstvem kultury a v případě jedné stavby využilo dotaci z Regionálního operačního programu Jihovýchod.

Je tedy patrné, že objekty jsou v dobrém stavu především financováním ze strany Magistrátu města Jihlavy. Ve zkoumaném období město využilo dotace pouze z 32 %. Během šetření nebylo možné prokázat, zda město mělo o tyto dotace zájem, nebo zda jim nebyly přiděleny. Autor se domnívá, že vše pramení ze složitosti dokladování dokumentace, která je součástí žádosti o přidělování dotací.

V souvislosti s tím, se autor zabýval otázkou, zda vyhlášení stavby kulturní památkou ji zvýhodňuje oproti jiným stavbám tohoto charakteru. Na její opravu je totiž možné čerpat větší množství finančních prostředků, a to z nabízených programů. Z provedeného průzkumu vyplynulo, že město Jihlava nijak kulturní památku v průběhu obnovy neupřednostňuje.

Dalším okruhem bylo zdokumentovat frekvenci proběhlých oprav. Potvrdilo se, že k velkému rozmachu oprav drobných církevních staveb docházelo v 90. letech 20. století a pokračuje i dnes. Autorem bylo mapováno období 2003 -2014, které bylo dohledáno. Bylo doloženo, že jsou opravy prováděny bez ohledu na typologii staveb, tzn. že žádná skupina staveb není upřednostňována. Od této doby jsou opravy na mapovaném území prováděny průběžně.

Lze konstatovat, že město Jihlava se ke svému kulturnímu dědictví hlásí. Většina staveb je zdokumentována, je pravidelně udržována a opravována. Rezervy by autor spatřoval v čerpání dotačních programů, které byly zmíněny již v teoretické části. Žádosti by měly být směřovány na Zemědělský intervenční fond, jehož prostřednictvím dotace poskytuje Ministerstvo zemědělství České republiky. Toto ministerstvo v současné době nabízí program rozvoje venkova 2014-2020. Autor si uvědomuje, že poskytovatelé dotací mají omezenou finanční kapacitu, kterou poskytují na opravu kulturního dědictví. Proto by město mělo sledovat nově připravované programy pro rok 2015. Jedná se o nový program „Udržování a obnova kulturního dědictví venkova,“ který je ve fázi rozpracování.

Další aktuální možností je získat dotace z ministerstva kultury pro rok 2015. Byl vytvořen „Program na obnovu kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností.“ Žádosti lze podat do 15. září 2015.

V průzkumu byly osloveny také Českobratrská církev evangelická, Apoštolská církev, římskokatolická církev u Matky Boží a římskokatolická církev u sv. Jakuba, která je podle dostupných informací vlastníkem kaple Marie Pomocné. První tři zmiňované potvrdily, že nejsou vlastníky drobných církevních staveb a římskokatolická církev u sv. Jakuba na dotazy nereagovala.

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že se občané z Jihlavy a okolí zajímají o stavby drobné církevní architektury průměrně. O něco větší přehled o těchto stavbách měli lidé věřící. Celkově zastávají názor, že jsou součástí našeho kulturního dědictví a ohodnotili je stupněm dobrý stav, dle autorovy stupnice. Zde se s autorem mírně neshodli. Výsledkem jeho šetření bylo nejvíce staveb ve vybraném vzorku ve vynikajícím a velmi dobrém stavu.

Závěrem lze říci, že o drobné církevní stavby společnost jeví zájem a je si vědoma jejich odkazů. Bylo by tedy vhodné tyto drobné církevní stavby pravidelně udržovat a obnovovat, aby mohly dalším generacím sdělovat své příběhy.

7 Seznam literatury

Knižní díla

1. BARTUŠEK, A. *Umělecké památky Jihlavy*. 1. vyd. Havlíčkův Brod: Krajské nakladatelství Havlíčkův Brod, 1960.
2. BAZAL, K. *Kapličky a drobné sakrální stavby Sedlčanska*. vyd. 1. Ilustrace Pavel Kostka. Sedlčany: Městská knihovna Sedlčany, 2006, 77 s. ISBN 80-239-6813-0.
3. BELISOVÁ, N. *Chraňte památky-- --půjčte jim na zimu svetr: sborník příspěvků semináře věnovaného obnově drobných památek v krajině, Děčín 2008*. Krásná Lípa: Správa Národního parku České Švýcarsko, 2008, 174 s. ISBN 978-80-254-3362-1.
4. HÁJEK, T. *Zánik a vznik památkových péčí: filozofie památkové péče*. 1.vyd. Praha: Epoque, 2005, 197 s. ISBN 80-86328-71-6.
5. HÁJEK, T., BUKAČOVÁ I. *Příběh drobných památek: (od nezájmu až k fascinaci)*. Lomnice nad Popelkou: Jaroslav Bárta, Studio JB, 2001, 137 s. Krajina domova, sv. 1. ISBN 8090090397.
6. HÁJEK, P., NOVOTNÁ, H., VINAŘOVÁ, A., VAVERKOVÁ, Z., LAVIČKA, R. *Obnova a údržba drobné sakrální architektury: základní principy a zásady*. Vyd. 1. České Budějovice: Halama, 2010, 48 s. ISBN 9788087082188.
7. JAROŠ, Z. *Jihlavské nemovité památky*. Jihlava: Muzeum Vysočiny, 2002. ISBN 80-86382-07-9.
8. JAROŠ, Z. *Pamětní kameny na Jihlavsku*. 1. vyd. Jihlava: Magistrát města Jihlavy, 2003.
9. KAIGL J., PECHOVÁ K., ZÍDEK M.: *Příručka vlastníka kulturní památky*. 2. vyd. Praha : Ministerstvo kultury ČR, 2004.

10. KLVAČ, P, MUSIL, L. *O paměti křížů, Božích muk a kapliček*. Veronica, 2003, roč. 17, č. 5
11. MAXOVÁ, I. *Péče o architektonické dědictví: sborník prací, vybrané kapitoly k tématu*. 1. vyd. V Praze,: Idea servis, 2008, 170. , [4] s. barev. obr. příl. ISBN 978-80-85970-62-3.
12. NUSEK, J., SVOBODA J. *Příběh kapliček: drobné sakrální objekty na Podblanicku*. Vyd. 1. Vlašim: Muzeum okresu Benešov, 2001, 130 s. ISBN 80-86452-06-9.
13. PEK, T. *Stavební památky: specifika přípravy a financování jejich obnovy, údržby a provozu*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, i-xiv, 15-214 s. ISBN 978-80-7357-462-8.
14. POLÁKOVÁ, J. *Mezinárodní dokumenty o ochraně kulturního dědictví*. 1. vyd. Editor Jana Poláková. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2007, 235 s. ISBN 9788087104149.
15. POŠMOURNÝ, V. *Návod k použití: získání finančních prostředků na obnovu kulturních památek: systematizace a specifikace dostupných finančních zdrojů a dotací*, vyd. 1. Praha: České vysoké učení technické v Praze, 2014, 30 s. ISBN 978-80-01-05444-4.
16. ŠIMEČKOVÁ, P. *Od kapličky ke křížku: průvodce po posvátných místech na Kovářovsku = From chapel to cross : a guide to sacred places in the Kovářov Region = Von Kapelle zu Kreuz : sakrale Kleindenkmäler rund um Kovářov*. Vyd. 1. Praha: Plot, 2009, 279 s. ISBN 978-80-86523-94-1.
17. ŠTOGROVÁ-DOLEŽALOVÁ, J. *Kaplička na návsi, křížek v polích: almanach konference Místní komunita a drobné památky : [Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě] : Česká Lípa 13.-14.5.2006*. Česká Lípa: Drobné památky severních Čech, 2006, 143 s. ISBN 80-239-7306-1.
18. VALENČÍK, M. *Ohrožené památky: (kostely, kaple a kapličky v České republice)*. Vyd. 1. Praha: Baset, 2006, 293 s. ISBN 8073400820.

Zákony

19. Česká republika. Zákon č. 22/1958 Sb., o kulturních památkách. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1958. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/cz/odbor-pamatkove-pecce/pamatkova-pecce-v-cr-18035/>

20. Česká republika. Zákon č. 20/1987 Sb.: památkový zákon. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1987. Dostupné z: <http://www.npu.cz/zakon-o-statni-pamatkove-peci/>

21. Česká republika. Zákon č. 1/1993 Sb.: ve znění pozdějších předpisů. In: *Ústava České republiky*. 1993. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>

22. Česká republika. Zákon č. 2/1993 Sb.: ve znění pozdějších předpisů. In: *Listina základních práv a svobod*. 1993. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

23. Česká republika. Správní řád: zákon č. 500/2004 Sb. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2004. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-500>

24. Česká republika. Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu v platném znění: stavební zákon. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006. Dostupné z: <http://www.tzb-info.cz/pravni-predpisy/zakon-c-183-2006-sb-o-uzemnim-planovani-a-stavebnim-radu-stavebni-zakon>

Internetové zdroje:

25. Český úřad zeměměřický a katastrální. *Nahlížení do katastru nemovitostí*. [online]. 2004-2015 [cit. 2015-02-01]. Dostupné z: <http://nahlizeni.dokn.cuzk.cz/>

26. Dědictví vysočiny. *Sepulkrální, sochařská a drobná architektura*. [online]. 2011 [cit. 2014-11-02]. Dostupné z: http://www.dedictvivysociny.cz/kultura/pamatky-50/sepulkralni_socharska_a_drobna_architektura-8/?id=1540

27. Česko-německý fond budoucnost. *O nás*. [online]. 2015 [cit. 2014-12-20]. Dostupné z: <http://www.fondbudoucnosti.cz/o-nas/o-nas/>

29. Magistrát hlavního města Prahy: odbor kultury, památkové péče a cestovního ruchu. *Příručka vlastníka kulturní památky a nemovitosti v památkově chráněných územích*. Praha, 2010. Dostupné z:
http://pamatky.praha.eu/public/49/69/b4/959165_149213_prirucka_vlastnika_kulturni_pamatky.pdf
30. CAHA, M. Hrady. *Boží muka*. [online]. květen 2010 [cit. 2014-11-02]. Dostupné z: <http://www.hrady.cz/index.php?OID=9044>
31. Ministerstvo kultury. *Zrušení prohlášení za kulturní památku*. [online]. 2007 [cit. 2014-12-02]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/pamatkovy-fond/zruseni-prohlaseni-za-kulturni-pamatku-18048/>
32. Národní památkový ústav. *Prohlášení za kulturní památku*. [online]. 2003-2015 [cit. 2015-01-03]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/pro-vlastniky/obecne-informace/prohlasujeme-za-kulturni-pamatku-pamatkove-chranene-uzemi/>
33. Zapotetzky, W. Frankenland. *Erfahrungen bei der Restaurierung und Inventarisierung von Bildstöcken*. [online]. 2009 [cit. 2014-09-13]. Dostupné z:
http://frankenland.franconica.uni-wuerzburg.de/login/data/1993_37.pdf
34. VALEŇČÍK, M., KONOPA, P. Deník veřejné správy. *Sakrální památky – dominanty našich obcí a krajiny*. [online]. 11. 5. 2009 [cit. 2014-11-10]. Dostupné z:
<http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6373355&ht=drobn%E9+stavby>

8 Seznam grafů

Graf 1: Přehled všech drobných církevních staveb	36
Graf 2: Vlastník- přehled všech drobných církevních staveb	36
Graf 3: Přehled vybraných drobných církevních staveb.....	37
Graf 4: Vlastnictví vybraných drobných církevních staveb	38
Graf 5: Stav vybraných drobných církevních staveb.....	38
Graf 6: Hodnocení vybraných drobných církevních staveb podle skupin.....	39
Graf 7: Zdroje financování oprav vybraných drobných církevních staveb	40
Graf 8: Frekvence oprav u vybraných drobných církevních staveb	40
Graf 9: Přehled vybraných drobných církevních staveb vyhlášených kulturní památkou	41
Graf 10: Čerpání zdrojů u vybraných drobných církevních staveb vyhlášených kulturní památkou.....	42
Graf 11: Poskytnuté dotace podle druhu drobných církevních staveb	42

9 Seznam příloh

Příloha I

Dokumentační listy 25 vybraných drobných staveb

Příloha II

Dotazník

1. Kaple Panny Marie

Lokace: Jihlava, Helenín, v zalesněné stráni, nad Hálkovou ulicí u střední průmyslové školy textilní (č. parcely: 302)

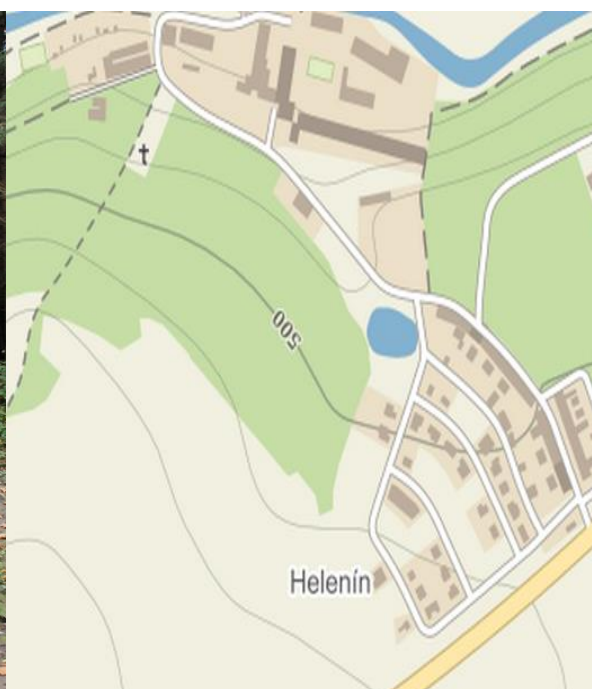
Kulturní památka: ne

Vlastník: město

Oprava: 2014

Zdroj: autor

Zdroj: www. mapy.cz

Historie: Architektonicky velmi zajímavá a na Jihlavsku ojedinělá ukázka pojetí drobné sakrální stavby ze začátku 20. století. Kaple, postavená z prostředků dr. Lova, byla slavnostně vysvěcena 28. 5. 1916 tehdejším svatojakubským farářem Bruno Sauerem. (Jaroš, 2002, str. 66)

Hodnocení autora: Kaple je volně přístupná, bez ochrany, stojí spíše na odlehlém místě. Díky tomu byla dříve v zájmu vandalů. Dnes je po celkové rekonstrukci a slavnostně byla kaple obyvatelstvu předána v listopadu 2014. Byla provedena úprava zeleně a průřez náletů, odstraněno znečištění vandaly i povětrnostními vlivy, opraveno schodiště a sochy Panny Marie, Ježíška a andělů byly domodelovány restaurátory. Opraveny byly praskliny. Dodává tak dnes tomuto zákoutí města novou atmosféru a lidé k ní mají bližší vztah. Výsledné subjektivní hodnocení: 10 bodů.

2. Kaple Panny Marie Zellské

Lokace: Jihlava, v parčíku na rozcestí Znojemská-Brtnická (č. parcely: 1924)

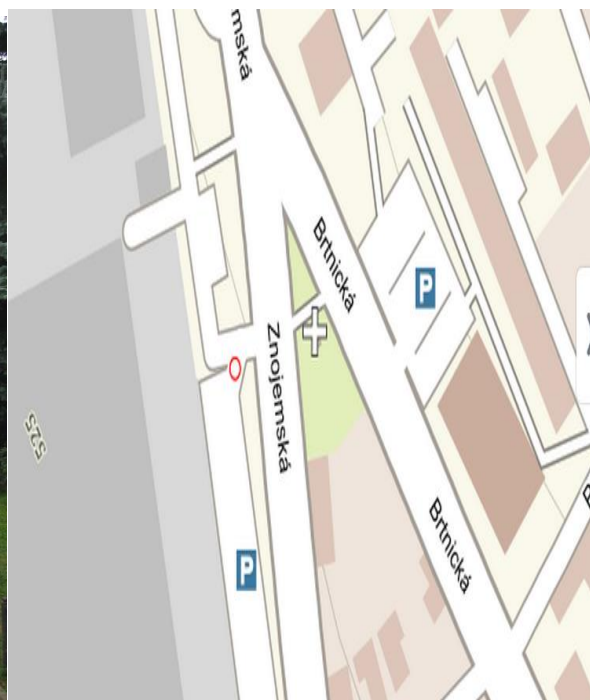
Kulturní památka: ano

Vlastník: město

Oprava: 1995, v posledních letech pouze drobné opravy

Zdroj: autor

Zdroj: www.mapy.cz

Historie: Pozdně barokní kaplička z roku 1762 je pěknou sakrální památkou v pohledově zajímavé poloze. Zároveň je cenným dokladem průběhu středověkých komunikací na okraji městského prostředí. (Jaroš, 2002, str. 64)

Hodnocení autora: Na to, že byla kaplička naposledy restaurována v roce 1995, je nyní v dobrém stavu. Stavba je kompletní. Nachází se v pohledově zajímavé poloze. Interiér je uzavřen mříží a vnitřek je taktéž kompletní. Malby jsou zachovalé. Nutností je nahození nové fasády. Celkový dojem narušuje jen plíseň na spodní části objektu. Fasáda je narušena přírodními vlivy a mírně popraskaná. Schůdek by potřeboval menší zásah restaurátorů. Jak uvádí literatura, důležité je i okolí, u této kapličky se nalézají velké množství odpadků. Pro celkový vzhled kapličky je důležité udržovat v čistotě i okolí. Výsledné subjektivní hodnocení je 7 bodů. Vyjadřující celkem zachovalou památku až na drobné estetické vady.

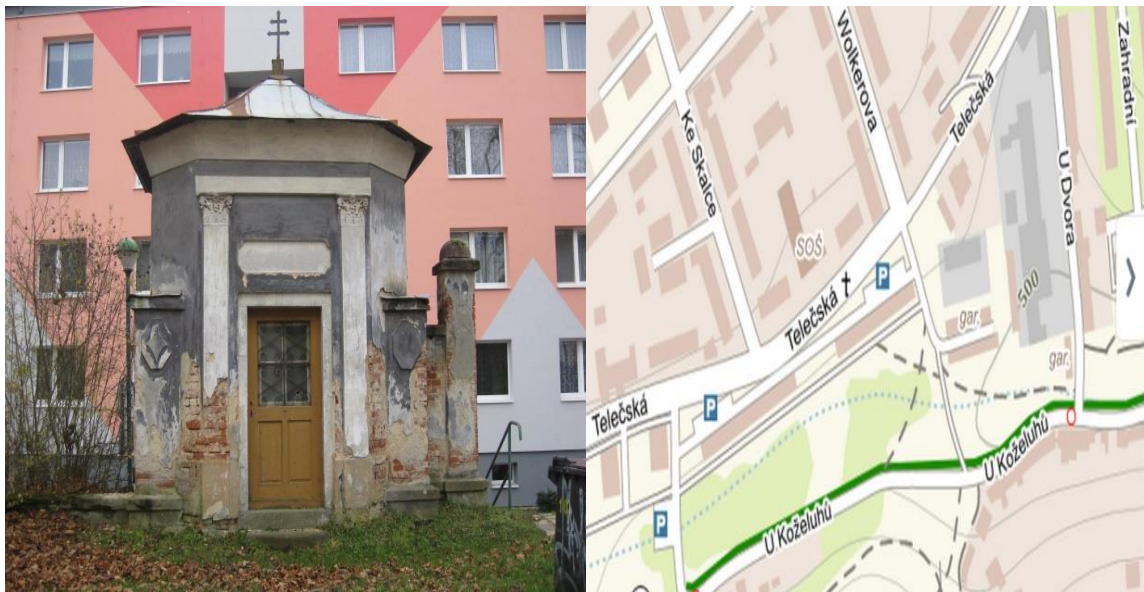
3. Kaple Panny Marie Pomocné

Lokace: Jihlava, Telečská ulice, před domem č. 20 (č. parcely: 3518)

Kulturní památka: ne

Vlastník: Římskokatolická církev

Oprava: nezjištěno (v roce 2003 začala rekonstrukce, do teď není opraveno)

Zdroj: autor

Zdroj: www.mapy.cz

Historie: Pozdně barokní kaplička z roku 1762, zasvěcená Panně Marii, bývá nazývána podle Josefa Maria Richlého, který ji nechal v polovině 19. století na své náklady zásadně opravit. Kaple je důležitou topografickou památkou dokládající průběh staré středověké cesty vedoucí od brány Matky Boží. (Jaroš, 2002, str. 65)

Hodnocení autora: Volně stojící stavba, přístupná dvěma kamennými schody. Zajímavostí je umístění objektu, a to v blízkosti sídliště. Je v neutěšeném stavu, ale právě prochází rekonstrukcí. Exteriér kaple je nekompletní, omítka opadaná, potřebovala by celkově novou fasádu. Vnitřek stavby byl částečně zrekonstruován v roce 2002, strop má původní nátěr zdobený zlatými hvězdami, na podlaze se nachází původní dlažba. V současné době se restaurátoři zaměřili na interiér, je zatím bez omítky. Dveře jsou původní, opotřebované. Nápisy chybí. Pokud se zaměříme v tento okamžik na stav dané stavby, spadal by objekt do skupiny chátrajících objektů. Získala tedy 3 body. Ale římskokatolická církev se tenhle stav snaží změnit.

4. Kaple nejsvětější Trojice

Lokace: Jihlava - Horní Kosov, před konečnou zastávkou autobusů MHD

(č. parcely: 1/1)

Kulturní památka: ano

Vlastník: město

Oprava: 1992, 1994 - 1997, 1999 pouze drobné opravy

Zdroj: autor

Zdroj: www.mapy.cz

Historie: Na místě původní návesní kaple, postavené v roce 1847, nyní stojí její replika. Během terénních úprav prostoru kolem kapličky bylo místo zvýšeno cca o 120 cm. Na tomto vyvýšení se pak v letech 1986-1991 objevila novostavba. (Jaroš, 2002, str. 67)

Hodnocení autora: Volně stojící objekt, replika původní návesní kaple. Několikrát restaurována (v letech 1992, 1994 a 1997). Poslední celková rekonstrukce stavby proběhla v roce 1992. V dalších letech byly uskutečněny jen drobné opravy. Pokud zohledníme fakt, že stavba byla opravena před dvanácti lety, je tato kaplička ve velmi dobrém stavu. Objekt je kompletní. Střecha bez výrazných závad, nátěr v dobrém stavu. Zvonička na vrcholu je kompletní a reprezentativní. Doporučila bych jen lehké chemické ošetření spodní části stavby a znovu nabílit. V hodnocení tato kaplička získala 9 bodů.

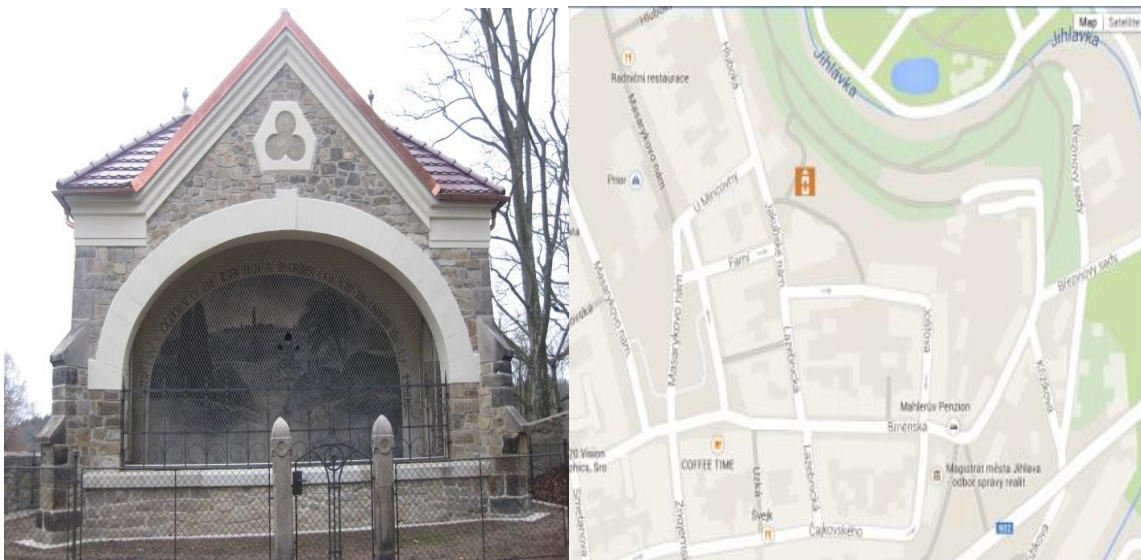
5. Kaple Olivetské hory

Lokace: Jihlava, Jakubské náměstí (č. parcely: 5)

Kulturní památka: ano

Vlastník: město

Oprava: 2014; celková obnova a restaurována

Zdroj: autor

Zdroj: www.mapy.cz

Historie: Původní kaple zvaná kaple Olivetské hory nechal postavit jihlavský měšťan Filip Jungmayer z Hofu, učinil tak na konci 17. století. Počátek 20. století přinesl zboření kaple. Avšak v letech 1912–1913, jen několik málo metrů od původního místa byla vystavěna nová pseudorenesanční kaple. (Kraj Vysočina, 2011)

Hodnocení autora: U této kapličky během výzkumu probíhala rekonstrukce, tudíž stavba je kompletní. Zadní stěna je vyplněna a pokryta malbou, ztvárňující motiv Jeruzaléma a Olivetské hory. Napříč celé malby je německý nápis, biblický citát. Z přední strany je celý objekt zdoben železnou mříží, která slouží i jako kryt před vandaly. Je vymalovaná, kompletní, reprezentativní a není co doporučit. Stavba získala 10 bodů.

6. Kamenný kříž

Lokace: Jihlava, Pístov, na návsi (č. parcely:122/1)

Kulturní památka: ne

Vlastník: město

Oprava:2010

Zdroj: autor

Zdroj: www.mapy.cz

Historie: Typ velkého návěsního kříže, pohledové dominanty ovládající celý střed obce. Na pravé straně ryté jméno autora: Joh. Hurda, Iglau. Typ novogotického cestního kříže, dokládající průběh staré cesty na Horní Kosov u bývalého vojenského cvičiště. (Jaroš, 2002, str. 132)

Hodnocení autora: V současné době je po opravách a v dobrém stavu. Stav je kompletní, nápisy čitelné. Je patrné silné znečištění přírodními vlivy, nutno chemicky ošetřit a na tabulce zavěšené nad hlavou Krista chybí název INRI (Iesus Nazarenus Rex Iudaeorum, což v překladu do českého jazyka znamená Ježíš Nazaretský, král židovský). Kamenný kříž je typem velkého návěsního kříže, který ovládá celý střed obce. Kvůli výraznému znečištění mechem a chybějícímu nápisu získal tento objekt 7 bodů.

7. Kamenný kříž

Lokace: Jihlava, u cvičiště

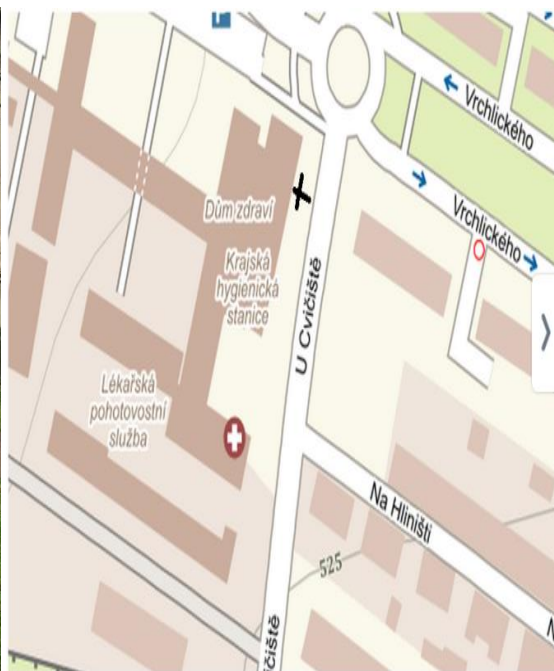
Kulturní památka: ne

Vlastník: neznámý

Oprava: 2010

Zdroj: autor

Zdroj: www.mapy.cz

Historie: Typ novogotického cestního kříže, dokládající průběh staré cesty na Horní Kosov u bývalého vojenského cvičiště. (Jaroš, 2002, str. 121)

Hodnocení autora: Kamenný kříž byl opraven neznámou organizací, která chtěla kříži vrátit jeho okázalost. Nyní je kříž ve velmi dobrém stavu. Je v kompletním stavu. Socha Krista oplývá leskem, nápisy jsou zřetelné a viditelné. Kámen je však mírně neznečištěn přírodními vlivy. Objekt dosahuje na bodové stupnici 9 bodů.

8. Kamenný kříž „Mefortův“

Lokace: Jihlava, na vrcholu kopce Větrník (č. parcely: 5643/1)

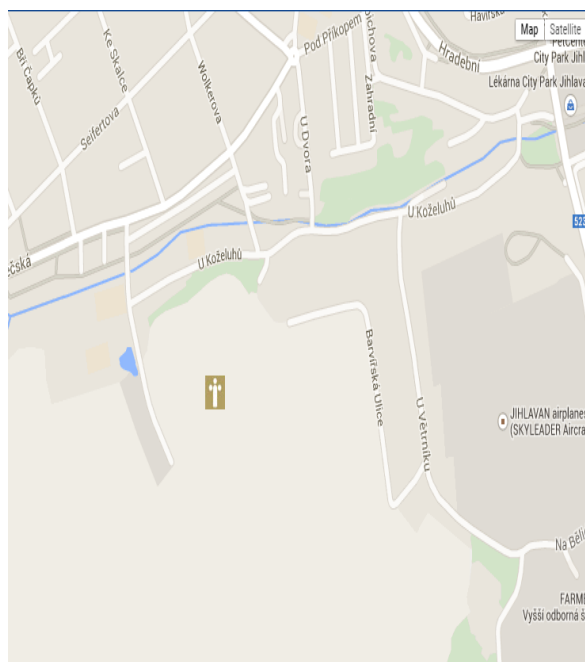
Kulturní památka: ne

Vlastník: město

Oprava: 2012

Zdroj: autor

Zdroj: www.mapy.cz

Historie: Kříž v pohledově výjimečné poloze je postaven na místě středověkého popraviště na tzv. Krkavčím kameni. později Merfortův kopec podle majitele nedalekého dvora, kterému zdejší území náleželo a který zde nechal na vrcholku v polovině 19. století postavit kříž. Ve své stopadesátileté historii byl několikrát poničen. Nakonec zde zůstal jenom mohutný sokl. V 90. letech 20. století byla původní litinová část (vlastní kříž) nahrazen novodobým typem kříže bez korpusu. (Jaroš, 2002, str. 120)

Hodnocení autora: Kříž je volně přístupný a nepodléhá žádné zvláštní ochraně. Nachází se na velmi okázalém a viditelném místě, ve velmi dobré poloze. Nedochází zde tak ani k vandalství. Z tohoto místa je jeden z nejhezčích výhledů na město. V roce 2012 byl opraven. Kříž je dnes již mírně znečištěn, a to působením přírodních vlivů. Aby byl zachován okázalý vzhled jako po rekonstrukci, bylo by vhodné chemicky kámen ošetřit. I nápis vytesaný do kamenného soklu, by potřeboval lehké očištění, aby byl viditelnější.

Kříž je volně přístupný a nepodléhá žádné zvláštní ochraně. Tuto památku spravuje výhradně město. Autor ohodnotil stav této stavby jako velmi dobrý a získal 9 bodů.

9. Ústřední kříž

Lokace: Jihlava, Žižkova ulice 95, ústřední hřbitov (č. parcely 3907/1)

Kulturní památka: ano

Vlastník: město

Oprava: 1998

Zdroj: autor

Zdroj: mapy.cz

Historie: Ústřední kříž je mohutný a okázalý kříž, který se nachází při vchodu na ústřední hřbitov. Novogotická památka je zároveň kvalitní ukázkou kovolitecké práce z konce 19. století. Kříž byl postaven v roce 1897. Německé texty a letopočet na průčelí jsou dnes opískované. (Jaroš, 2002, str. 117)

Hodnocení autora: Ústřední kříž reprezentuje ústřední hřbitov, nachází se při jeho vchodu a je v zachovalém stavu. Rekonstruován byl v roce 1998. Kříž má všechny části kompletní. Na první pohled je patrné napadení přírodními vlivy. Na kamenném soklu jsou výrazné fleky ve velkém množství. Okolí je udržováno správci hřbitova, což zlepšuje celkový dojem této památky. Autor doporučuje penetraci, aby byla fasáda déle zachovalá. Díky velkému znečištění přírodními vlivy získal 7 bodů.

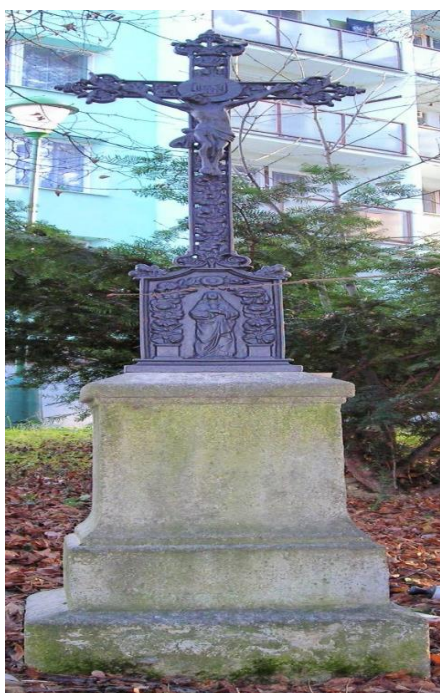
10. Kříž litinový

Lokace: Sídliště Březinky, před domem č. 116 (č. parcely: 5358/2)

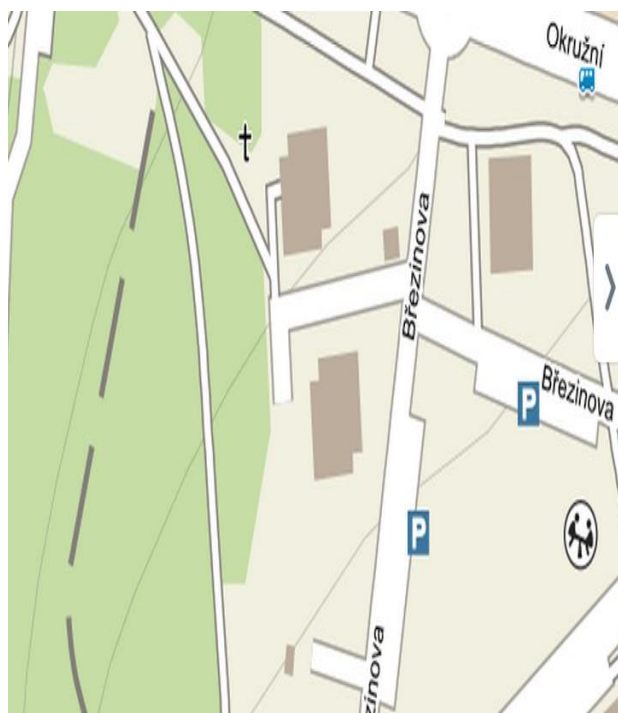
Kulturní památka: ne

Vlastník: město

Oprava: 2007

Zdroj: autor

Zdroj: www.mapy.cz

Historie: nedostupné informace

Hodnocení: Hodnocení: Kříž je kompletní, horní část se nachází ve velmi dobré stavu. Litinová část kříže je zdobena výraznými rytinami nejrůznějších tvarů, které jsou zřetelně viditelné. Spodní část je na tom se stavem hůř. Okolí objektu je udržované. Avšak nutné je, chemické ošetření soklu, který je zanešený. Největší stopu na soklu zanechaly přírodní vlivy, kdy mech a lišejníky zakryly spodní část kříže. Objekt by potřeboval „nový kabát“. V rámci pouhých estetických vad, dostal tento kříž 8 bodů. Znečištění není tak závažné a výrazně nenarušuje celkový dojem. První totiž zaujme okázalost litinové části.

11. Boží muka

Lokace: Jihlava - Horní Kosov, Lipová ulice (č. parcely: 116)

Kulturní památka: ano

Vlastník: město

Oprava: 2014

Zdroj: autor

Zdroj: www.mapy.cz

Historie: Boží muka nejsou datována, dle tvaru lucerny je možné, že patří do skupiny jihlavských gotických božích muk. Horní Kosov byla stará hornická osada, připomínána roku již 1233 v jakých nejstarší boží muka u nás vznikala. Barokní žulová boží muka stojí v průběhu staré původní cesty z Jihlavy do Rantířova. (Jaroš, 2002, str. 112)

Hodnocení autora: Objekt byl rekonstruován dvakrát, a to v roce 1996 a 1999. Památka je volně přístupná a spadá pod památkovou péči. Vlastníkem je sice město, ale pokud je nutná rekonstrukce nebo jiná aktivita s tím spojená, město musí podat návrh a památková péče vysloví verdikt. I když je stavba po nedávné rekonstrukci, je nutné zaměřit se znovu na omítku, aby získal nový nádech. Vzhled je však narušen okolím, vandalství na ostatních stavbách kazí celkový dojem. Stavba se na bodové stupnici umístila na druhé pozici se získanými 8 body.

12. Boží muka

Lokace: u silnice k Rantířovu, na úbočí vršku „Slepičák“ (č. parcely: 1388/1)

Kulturní památka: ano

Vlastník: město

Oprava: 2008

Zdroj: autor

Zdroj: www.mapy.cz

Historie: Kamenný barokní objekt v pohledově dominantní poloze je dokladem průběhu staré cesty z Jihlavy do Rantířova. (Jaroš, 2002, str. 112)

Hodnocení autora: Stavba netrpí zásadními vadami. Pokud je co vytknout, jedná se pouze o estetické vady. Autor by doporučil pouze chemické ošetření kamene, aby objekt získal nový nádech. Stavba je kompletní, okolí je však méně udržované, ale stavba je viditelná. Jedná se pouze o mírné znečištění, které je snadno napravitelné, bez vysokých nákladů. Objektu bylo přiřazeno 7 bodů.

13. Boží muka

Lokace: Jihlava, Znojemská ulice (č. parcely: 5994/35)

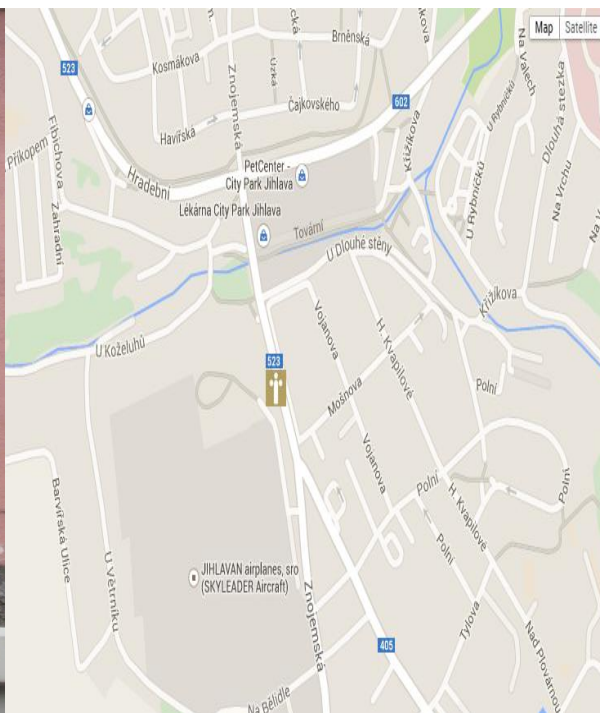
Kulturní památka: ano

Vlastník: město

Oprava: 2011

Zdroj: autor

Zdroj: www.mapy.cz

Historie: Středověká sloupková boží muka dal údajně postavit v roce 1473 jihlavský koželuh Mertlín. Na dnešní místo byla památka přemístěna roku 1953 v souvislosti s terénními úpravami při stavbě Znojemského mostu. Jihlavská boží muka na Znojemské ulici představují jednu z nejstarších památek tohoto typu na Moravě. (Kraj Vysočina, 2011, str. 110)

Hodnocení autora: I přes přemístování této památky, ke kterému došlo v roce 1953, nedošlo k významným zásahům. Boží muka jsou celkem zachovalá a potřebovala by nový nátěr. Není kompletní, chybí zde socha sv. Trojice. U tohoto objektu je z neznámého důvodu postavena dřevěná deska s nakreslenou osobou, která zakrývá téměř celý sloup a narušuje tak celkový dojem. I neudržované okolí tento dojem nezlepšuje. Objekt získal 8 bodů.

14. Boží muka

Lokalita: U koželuhů 35, Jihlava (č. parcely: 2153/1)

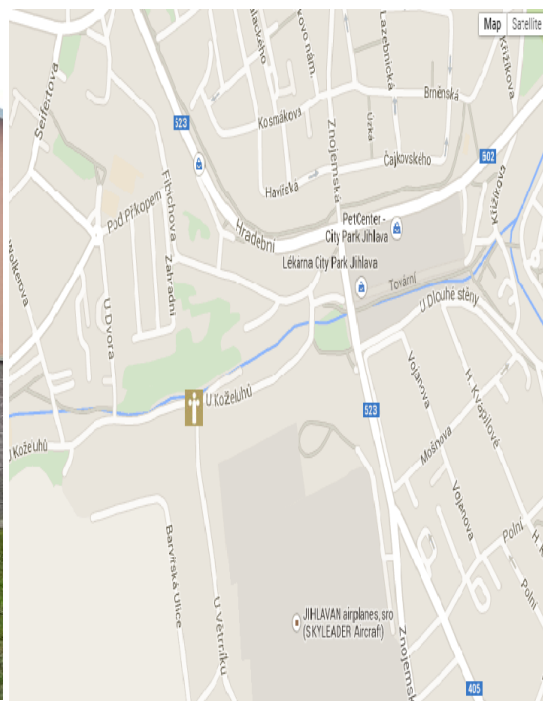
Kulturní památka: ano

Vlastník: město

Oprava: 2008

Zdroj: autor

Zdroj: www.mapy.cz

Historie: Žulová boží muka byla na křižovatce cest u Koželužského potoka vystavěna roku 1668, jak nám prozrazuje nápis vytesaný v dolní části hlavice - lucerny. Boží muka jsou zajímavá plastickou výzdobou na soklu. Volně přístupná památka a pod ochranou památkové péče. Velmi pěkně zachovaná a udržovaná barokní památka, představující sloup, u kterého byl před ukřižováním bičován Ježíš Kristus. (Kraj Vysočina, 2011)

Hodnocení autora: Objekt byl v rekonstrukci už v roce 2008 a od té doby na něm neproběhly výrazné opravy. Do roku 2008 byl sokl pod úrovní terénu, současná podoba je výsledkem rekonstrukce na počátku 21. století. Přesto je stavba ve velmi dobrém stavu, zachovalá a udržovaná. Jedinou nedokonalostí je silné znečištění přírodními vlivly. Stavba je jinak kompletní, není zasažena vandaly, přestože je volně přístupná. Okolí je upraveno. Kvůli silnému znečištění autor udělil 7 bodů, nutné ošetření.

15. Boží muka, Jánský vršek

Lokace: Jihlava, u kostelíka sv. Jana křtitele (č. parcely: 406)

Kulturní památka: ano

Vlastník: Kanonie

Oprava: nezjištěna

Zdroj: autor

Zdroj: www.mapy.cz

Historie: Středověká památka topografické povahy stávala od svého vzniku při odbočce dnešní Janské ulice ze Sokolovské v linii zemské hranice. Snad měla funkci zemského hranečníku. Údajně byla postavena v roce 1472 tehdejším moravským zemským komořím Janem Planknarem z Kynšperka, jehož znak nese. Jedná se o krokev se třemi heraldickými růžemi. Boží muka patří mezi nejstarší datovaná boží muka tohoto typu na Moravě. Letopočet 1613 na zadní straně kaplice je rokem opravy. Na dnešní místo byla boží muka přenesena v roce 1937. (Caha, 2010)

Hodnocení: Tento objekt trpí vážnými nedostatky. Sice je boží muka kompletní, ale v kameni jsou výrazné trhliny, které je nutné zadělat, aby se boží muka nezbortila. Dále je nutná silná penetrace kvůli znečištění přírodními vlivy. Boží muka je pokryto hutnou vrstvou mechu a jiných přírodnin. Okolí je udržované, tak nekazí celkový dojem stavby. Do tohoto stavu se možná objekt dostala kvůli jeho volné přístupnosti pro vandaly. Tato

stavba nespadá pod správu města, vlastníkem je soukromník a stav této stavby odpovídá tomu, že o ní není pečováno. Boží muka obdržela 5 bodů.

16. Socha sv. Jana Nepomuckého

Lokace: Jihlava, jakubské náměstí (č. parcely: 6088)

Kulturní památka: ano

Vlastník: město

Oprava: 2003

Zdroj: autor

Zdroj: www.mapy.cz

Historie: Socha představuje kvalitní barokní práci z roku 1729. Až do 21. 7. 1922 stála tato socha naproti zámečku „U Tří líp“ na jv. nároží dnešních ulic Legionářů a Fritzovy. V roce 1925 byla přenesena ke zdi Kielmannovy kaple u kostela sv. Jakuba Většího a později na dnešní místo. (Jaroš, 2002, str. 101)

Hodnocení autora: Tato socha zkrášluje kostel sv. Jakuba. Socha je ve velmi dobrém stavu, po rekonstrukci. Při detailnějším zkoumání by socha potřebovala nový nátěr, který by přispěl k větší okázalosti. V tomto případě je v horším stavu sokl. Autor má výhrady k bezprostřední úpravě okolí. Díky přerostlému křoví je socha téměř neviditelná a snadno přehlédnutelná. Socha Jana Nepomuckého získala 8 bodů, a to především kvůli několika estetickým vadám.

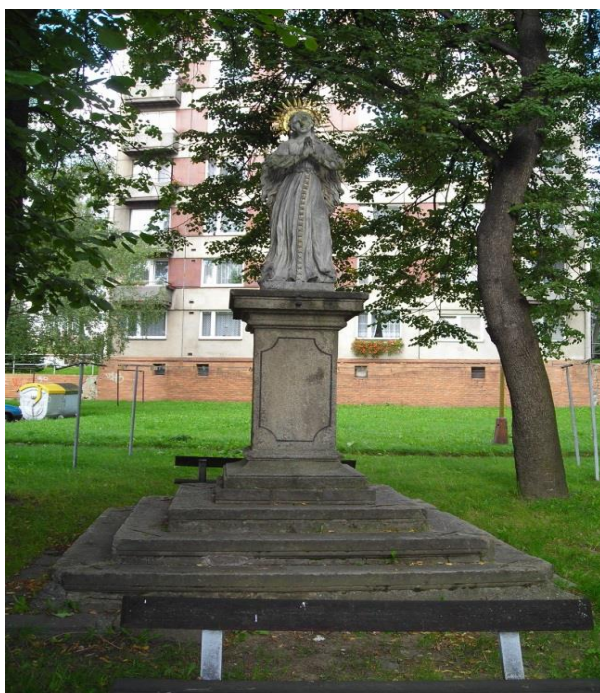
17. Socha Panny Marie Budějovické

Lokace: Jihlava, Na Hlivišti, před domem č. 29 (č. parcely: 4170/1)

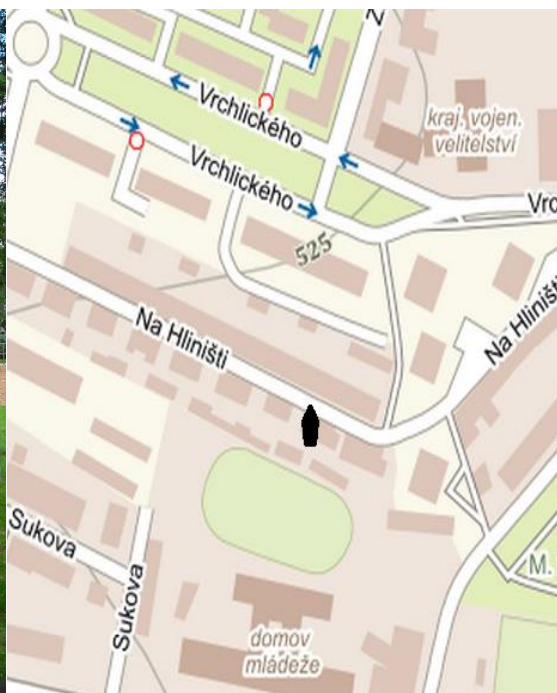
Kulturní památka: ano

Vlastník: město

Oprava: 2010

Zdroj: autor

Zdroj: www.mapy.cz

Historie: Solidní barokní práce z roku 1724. Socha Panny Marie Budějovické je umístěna na obdélníkové základně přístupné čtyřmi schody. Jedná se o světici v nadživotní velikosti s rozpuštěnými vlasy. Za hlavou má paprskovou gloriolu. V roce 1989 byla po restauraci, její stav byl bez větších vad. Restaurace se chopil restaurátor Máša. Nyní se socha nachází v chátrajícím stavu. (Jaroš, 2002, str. 99)

Hodnocení autora: V roce 1989 prošel objekt rekonstrukcí. V současné době ztrácí svou okázalost a splývá s okolím. Velkým nedostatkem je silné znečištění přírodními vlivly. Socha i sokl, na kterém stojí, je pokryt vrstvou mechu. Nový nátěr a penetrace je důležitá pro zajištění reprezentativního vzhledu tohoto objektu. Obnovu by potřebovaly i tři schody, které jsou nekompletní a které tak plně neplní svou funkci zpřístupnění sochy. Je nutné zatmelit trhliny v těchto stupních. I svatozář u Panny Marie Budějovické je mírně

znetvořená. Bylo by vhodné ji znovu vyčistit a paprsky narovnat. Stavba se dostala svým stavem do skupiny dobrý a získala 5 bodů.

18. Socha Jana Nepomuckého

Lokalita: Jihlava, U dlouhé stěny, před domem č. 24 (č. parcely: 1274)

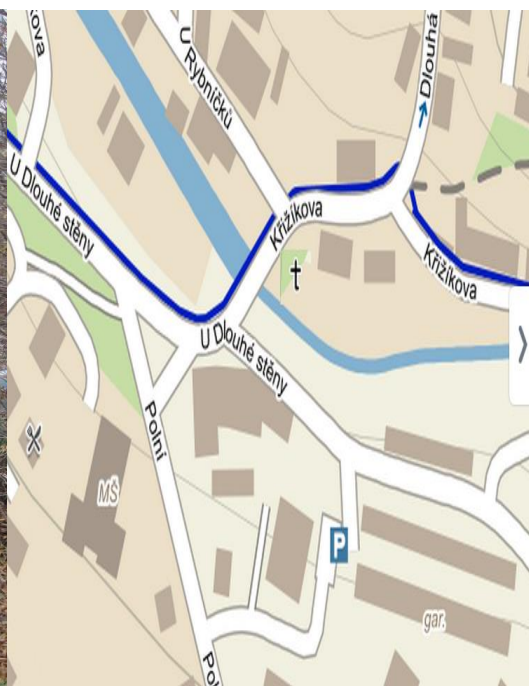
Kulturní památka: ano

Vlastník: ano

Oprava: 2003

Zdroj: autor

Zdroj: www.mapy.cz

Historie: Bohatě vybavená socha z 18. století. Znázorňující barokního patrona Čech. Autor neznámý. (Detailnější materiály o historii nedostupné) (Kraj Vysočina, 2011)

Hodnocení: Socha se nachází ve výborném stavu. I když tento objekt byl několikrát výrazně narušen, náraz autem, stále se pyšní reprezentativním vzhledem. Jediné co jde vytknout je neupravené okolí, které zakrývá části sochy. Stav kompletní, estetické vady minimální, detaily viditelné. Socha získala 9 bodů kvůli neupravenému okolí.

19. Socha Jana Nepomuckého

Lokalita: Jihlava, okružní ulice (č. parcely: 6101/3)

Vlastník: město

Kulturní památka: ano

Oprava: 2010

Zdroj: autor

Zdroj: www.mapy.cz

Historie: Barokní socha z roku 1735. Původně stála u zdi hřbitova sv. Ducha. Po jeho zrušení byla v roce 1891 přenesena ke křížové cestě na kalvárii. V 80. letech byla uložena u kostelíka sv. Jana Křtitele. V roce 1993 byla umístěna na dnešní místo. (Kraj Vysočina, 2011)

Hodnocení: Tato barokní socha má reprezentativní vzhled. Objekt je kompletní, žádné chybějící části. Dále není zjevné žádné znečištění přírodními vlivy. Details jsou zřetelné. Opět se nedostatkem stalo okolí objektu. Socha se lehce ztrácí pod hustými větvemi, bylo by vhodné se zaměřit na úpravu okolním stromů, aby se socha více zviditelnila. Objekt získal 9 bodů.

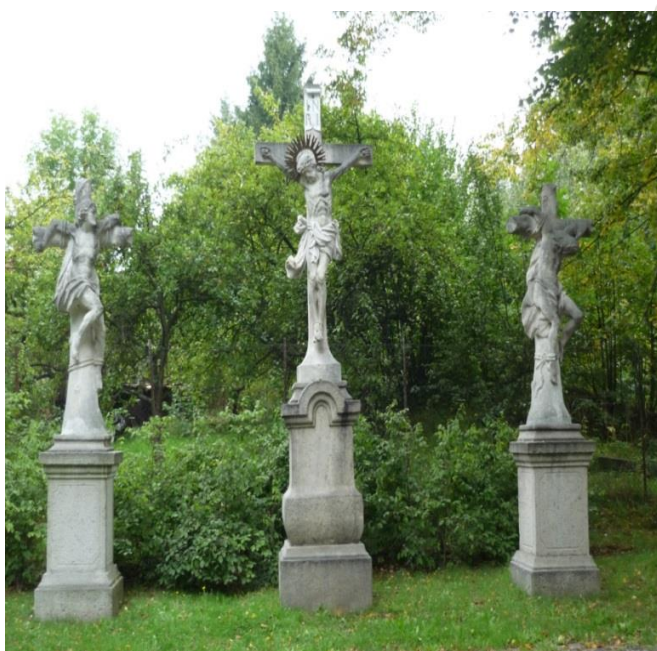
20. Sousoší Kalvárie

Lokace: Jihlava, Jánský Vršek, u kostela svatého Jana Křtitele (č. parcely: 4879/2)

Kulturní památka: ano

Vlastník: neznámý

Oprava: 2011

Zdroj: autor

Zdroj: www.mapy.cz

Historie: Pozdně barokní kalvárská skupina byla postavena v roce 1791. Autorem je jihlavský sochař Jan Václav Prchal. (Jaroš, 2002, str. 115)

Hodnocení: Sousoší kalvárie je považováno za poslední zastavení na křížové cestě. Jedná se o seskupení křížů, ale výrazným prvkem na těchto křížích jsou sochy. Tyto sochy jsou kompletní a detaily jsou zřetelné. Tyto objekty jsou jen mírně znečištěny zabarveny do tmava, ale obnova proběhla před 4 lety, tak je mírné zabarvení ovlivněné přírodními vlivy akceptovatelné. Celkový dojem je velmi dobrý a i okolí je řádně udržované, což podtrhuje celé vyznění tohoto seskupení. Sousoší získalo 9 bodů.

21. Pilíř se sousoším Piety

lokace: Jihlava, roh ulice U Dlouhé stěny a Znojemská (č. parcely: 1729/1)

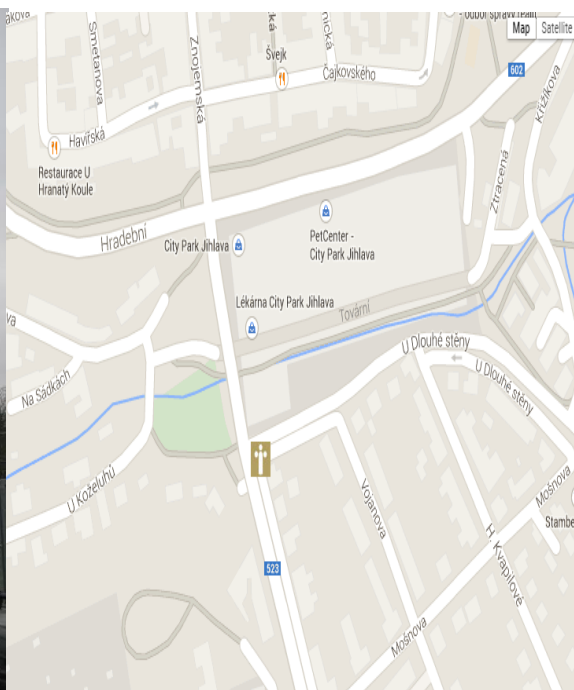
Kulturní památka: ano

Vlastník: město

Oprava: 2013

Zdroj: autor

Zdroj: www.mapy.cz

Historie: Pilíř rustikálního charakteru v dominantní poloze je pozdně renesanční. Pilíř je barokní práce z roku 1785. Pilíř nese sousoší Piety (Panna Marie držící na svých kolenou mrtvé tělo Ježíše Krista), které údajně pochází z roku 1616. Pilíř stál původně před hospodou U Trübwasserů, která však byla zbořena počátkem 50. let 20. století, kdy probíhaly úpravy Znojemské ulice. (Jaroš, 2002, str. 95)

Hodnocení: Pilíř má velmi reprezentativní vzhled. Je po nedávné rekonstrukci a nyní se pyšní svou okázalostí. Objekt kompletní, nápisy čitelné, omítka září čistotou, okolí uklizeno. Této stavbě není co vytknout. Autor ohodnotil 10 body.

22. Pilíř (sladovnický sloup)

Lokalita: Jihlava, nad křížením ulic Dlouhá stezka a Křížikova (č. parcely: 1131/1)

Kulturní památka: ano

Vlastník: město

Oprava: 2014

Zdroj: google obrázky

Zdroj: www.mapy.cz

Historie: Památka topografické povahy dokládá průběh staré cesty z Jihlavy na Kosov a Studénky. Pilíř pozdně gotických tvarů bývá neprávem ztotožňován se starým jihlavským pranýřem, který byl v roce 1783 odstraněn. Štítek s limpou, symbolem sladovnického cechu však tuto teorii zpochybňuje. Ve starší literatuře byl správně nazýván sladovnický sloup. (Jaroš, 2002, str- 96 - 97)

Hodnocení: Objekt je nyní po rekonstrukci, proto je stavba ohodnocena 10 body. Pilíř nebo často nazývaný sladovnický sloup se nyní nachází v kompletním a reprezentativním stavu. Bohužel se nepodařil zdokumentovat nynější stav. (fotografie není aktuální)

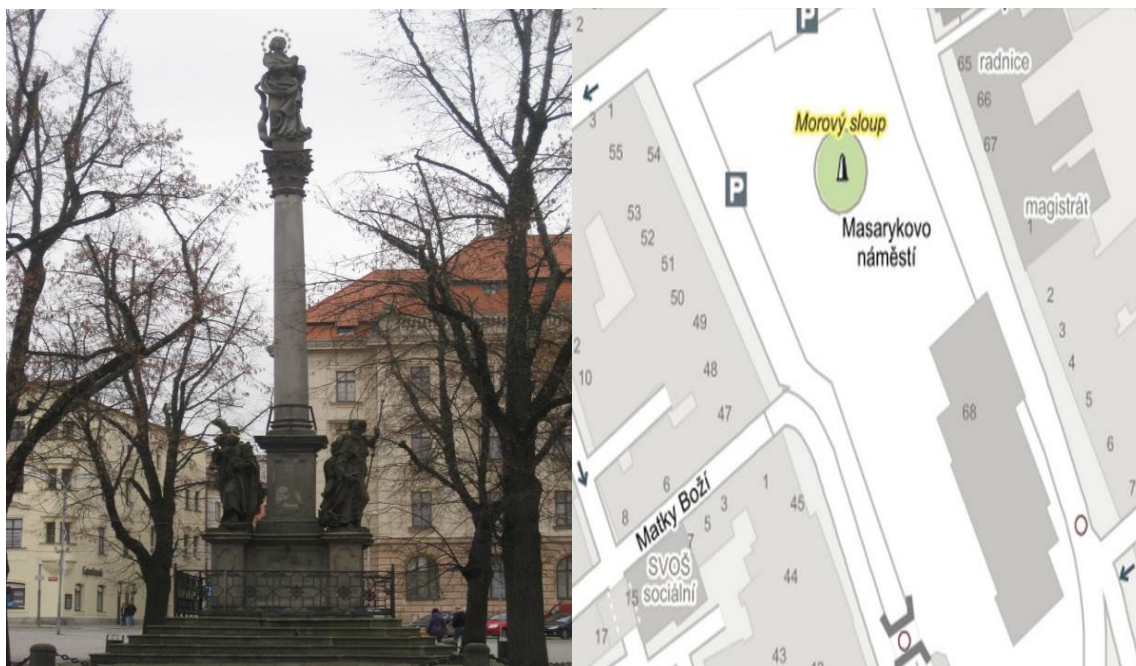
23. Mariánský sloup

Lokalita: Masarykovo náměstí, horní část (č. parcely: 6034/1)

Kulturní památka: ano

Vlastník: město

Oprava: 2009

Zdroj: autor

Zdroj: www.mapy.cz

Historie: Mariánský sloup na Masarykově náměstí dalo město Jihlava postavit v letech 1686 – 1691. Autorem soch je Antonio Laghi, na stavbě se podíleli kameníci Augustin a Jakub Brascha. Mariánský sloup je pojednán klasickým způsobem, kdy na hlavním podstavci - podiu jsou umístěny sochy světců sv. Josefa, sv. Šebestiána, sv. Františka Xaverského a sv. Jakuba Většího. Sloup pak vrcholí sochou Panny Marie (ikonografický typ Immaculata), která je tváří otočena ke svažujícímu se náměstí. Dne 2. února 1691 byl tento sloup slavnostně vysvěcen telčským děkanem Janem Bystřickým s povolením olomouckého biskupa Karla hraběte z Liechtensteina. (Bartušek, 1960, str. 22)

Hodnocení autora: Stavba je volně přístupná a zapsaná jako kulturní památka. Velmi významný sloup ztrácí však svůj půvab. Objekt je pokryt silnou vrstvou mechu a jiných přírodních materiálů. Tmavé zbarvení a znečištění zakrývá detaily soch. Sloup je kompletní, bez chybějících částí, jen přístupové schodiště by potřebovalo opravu. Na schodištích jsou časté trhliny a ani rohy nejsou kompletní. Rekonstrukce proběhla

v roce 2009 a nyní je nutné, aby proběhla oprava znovu. Autor ovlivněn těmito faktory udělil tomuto objektu 6 bodů.

24. Sloup se sochou Panny Marie

Lokalita: Jihlava, Staré hory, Strojírenská ulice, před číslem 12 (č. parcely: 7/11)

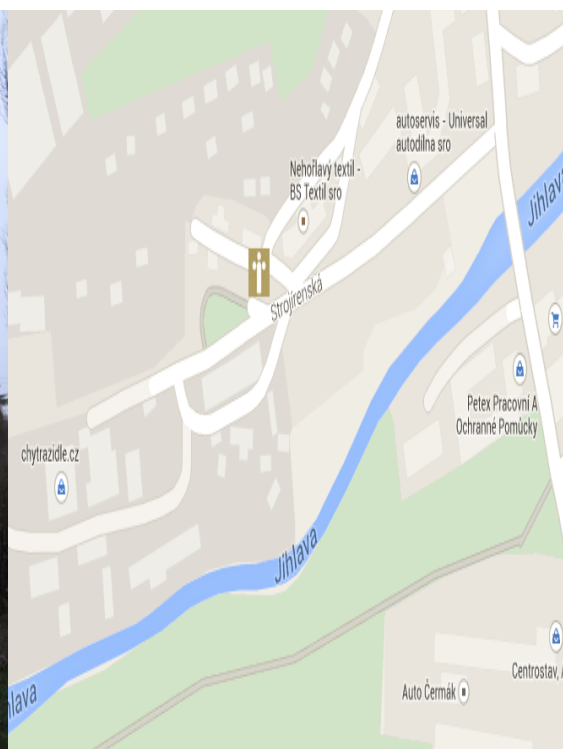
Kulturní památka: ano

Vlastník: neznámý

Oprava: 2009

Zdroj: autor

Zdroj: www.mapy.cz

Historie: Mariánský sloup představuje kvalitní práci pozdního baroka pocházející dle datace na soklu z roku 1788. Toskánský sloup je završen polychromovanou skulpturou Panny Marie s Ježíškem na rukou tzv. typ Madony. (Kraj Vysočina, 2011)

Hodnocení: Celkový dojem je narušen soklem, na kterém je sloup usazen. Sloup by potřeboval obnovu soklu. Kamenný sokl je znečištěn po celém svém obvodu. Sloup ztratil barvu. Na soše nejsou zřetelné žádné vady, socha Madona na vrcholu je kompletní. Stav této sochy může ovlivnit volné zpřístupnění této stavby, může tak být napadena vandaly. Objekt se nachází i na odlehlém místě. Okolí není ve špatném stavu, pouze by prospěla jeho obnova, aby stavba byla viditelnější. Socha je totiž obklopena vysokými a hustými

porosty. Kvůli silně znečištěnému soklu a mírně narušené fasádě se dostala socha do kategorie - dobrý stav. Socha ale trpí převážně jen estetickými vadami, tudíž bylo sloupu uděleno 6 bodů. (fotografie zkresluje reálný stav)

25. Sloup se sochou Panny Marie

Lokace: u studánky Na Skalce, Jihlava (č. parcely: 5659/2)

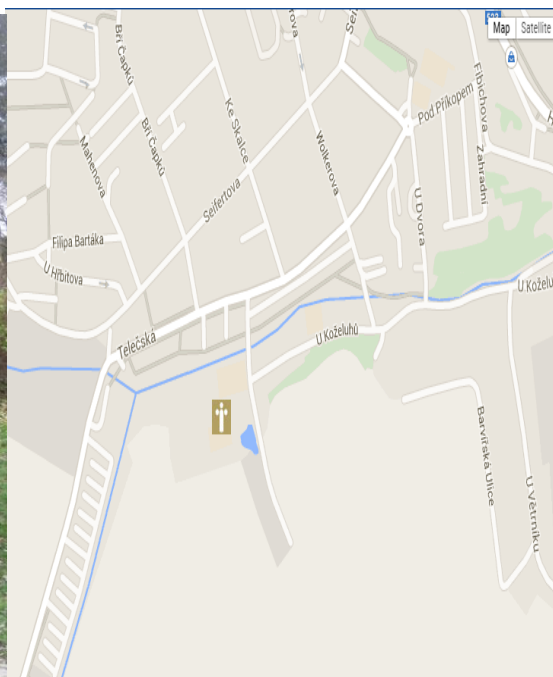
Kulturní památka: ano

Vlastník: město

Oprava: 2011

Zdroj: autor

Zdroj: www.mapy.cz

Historie: Sloup se sochou Panny Marie, který byl po druhé světové válce, v šedesátých letech, při úpravě okolního terénu zbořen a zavezen stavební sutí na vyrovnání terénu. Teprve koncem října 2010 byla část sloupu nalezena. Tento objekt svým stylem spadá do období baroka (asi 1736). Autor sloupu je neznámý.

Hodnocení: Tento objekt je po nedávné rekonstrukci. Socha je znehodnocena mírnou vrstvou přírodnin. Avšak od obnovy uplynuly 4 roky, proto je toto znečištění očekávané. Jinak by socha zasloužila nový nátěr, aby socha získala svou okázalost. Shrnutí by bylo, že socha je kompletní, detaily zřetelné a celkový dojem dobrý. Okolí je taktéž udržované, tak celkový dojem nenarušuje. Soše bylo uděleno 9 bodů.

Dotazník

PŘÍLOHA II

Dobrý den, ráda bych Vás tímto požádala o vyplnění předloženého dotazníku. Výsledky budou výhradně sloužit jako podklad pro zpracování bakalářské práce. Veškeré vaše odpovědi jsou anonymní. Děkuji za ochotu.

1. Kde bydlíte?

- a) Jihlava
- b) okolí Jihlavy

2. Kolik vám je let?

3. Jste věřící?

- a) Ano
- b) Ne

4. Znáte pojem „drobná církevní stavba“?

- a) Ano
- b) Ne

5. Vnímáte tyto drobné stavby ve svém okolí?

- a) Ano
- b) Ne

6. Kdo je majitelem drobných církevních staveb?

- a) Město
- b) Církev

7. V jaké stavu se tyto stavby v Jihlavě nachází?

- a) Vynikající 10 bodů
- b) Velmi dobré 9-8 bodů
- c) Dobrý 7-6 bodů
- d) Chátrající 5-4 bodů
- e) Nevyhovující 3-1 bod

8. Mají tyto drobné stavby hlubší význam?

- a) Ano
- b) Ne